

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**5-6 YAŞLARINDAKİ ÇOCUKLARDA BAĞLANMA
İLE ANKSİYETE ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KEVSER ŞAHİN BULDAN

İSTANBUL, 2023

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**5-6 YAŞLARINDAKİ ÇOCUKLARDA BAĞLANMA
İLE ANKSİYETE ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KEVSER ŞAHİN BULDAN
(210501018)**

**Danışman
(Doç. Dr. İsa Kaya)**

İSTANBUL, 2023

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
TEZ ONAY FORMU

28/08/2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi 210501018 numaralı **Keşer ŞAHİN**'in, hazırladığı danışmanlığında "6 Yaşındaki Çocukları Bağlanma Stilleri ile Anksiyete Arasındaki İlişki" konulu tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 28.08.2023 Pazartesi günü saat 10:30'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çokluğu/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının 5-6 Yaşlarındaki Çocuklarda Bağlanma ile Anksiyete Arasındaki İlişkinin İncelenmesi şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Doç. Dr. İsa KAYA (Danışman)	KABUL
2. Doç. Dr. Özkan SAPSAĞLAM	KABUL
3. Dr. Öğr. Üyesi Nur SILAY	KABUL
4.
5.
6. (İkinci Danışman)*

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Kevser Şahin Buldan

İTHAF

Hayata Noktalı Virgöl (;) Koyanlara İthafen...

TEŐEKKÜR

Bu çalışmaya baŐlarken konunun belirlenmesinde rehberlik eden ve kendisinden TOBAH eğitimini aldığım onaylayıcı g¼l¼msemesiyle insana ilham olan Sayın Prof. Dr. Serdal SEVEN'e, çalışmanın Őekillenmesinde önerileriyle destekleyici olup bizi her konuda cesaretlendiren ve gece g¼nd¼z demeden d¼n¼tler veren danıŐmanım Sayın Doç. Dr. İsa KAYA'ya, bizleri hiç tanımadan sırf çalıŐmamızı y¼r¼tebilelim diye anksiyete konusuyla ilgili ¼lek ve dok¼manlarını paylaŐan Sayın Dr. ¼đr. Üyesi Hakan ŞAHİN'e, araştırmanın uygulama kısmında destek ve yardımlarını esirgemeyen tüm idareci ve ¼đretmen arkadaşlara, tez aŐamasında her zaman fikir alıŐveriŐi yaptığımız ve birbirimizi motive ettiğimiz meslektaŐım Sevda SAMANG¼L'e, yalnız tez d¼neminde değil hayatımın her d¼neminde beni destekleyen bağlanma fig¼r¼m babaannem Meliha ŞAHİN'e ve son olarak lisans¼st¼ eğitim d¼nemin ile araştırmanın her aŐamasında zorlukları birlikte aŐtıđım ve uykusundan hep aldığım eŐim Yakup BULDAN'a tüm fedakârlıklarından dolayı teŐekk¼r ederim. Beni ben yapan geçmiŐime, yaŐadıđım zorluklara ve bu tezi yazarken 'anksiyete' ve 'bağlanma' kelimelerini her g¼rd¼đ¼mde g¼l¼ duran yanıma ayrıca bir teŐekk¼r...

Kevser Şahin Buldan

5-6 YAŞLARINDAKİ ÇOCUKLARDA BAĞLANMA İLE ANKSİYETE ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Kevser Şahin Buldan

ÖZET

Bu araştırma, 5-6 yaş grubu çocukların bağlanma ve anksiyete durumlarının, ebeveyn ve çocukların demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak ve bağlanma ile anksiyete arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Sarıyer ilçesindeki iki devlet okulunda okul öncesi eğitime devam eden, ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen 5-6 yaş arası 43 çocuk oluşturmuştur. Veriler Demografik Bilgi Formu, TOBAH bağlanma ölçeği ve Okul Öncesi Çocuklar İçin Anksiyete Ölçeği Ebeveyn Formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız grup t testi, ANOVA ve Pearson Spearman Korelasyon analizi kullanıldı. Araştırmanın bulgularına göre çocukların bağlanma puan ortalamaları çocukların cinsiyetine, yaşına, kardeş sayısına, annenin yaşına, mesleğine, eğitim düzeyine, babanın yaşına, mesleğine, eğitim düzeyine ve ebeveynlerin yaşam durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yine çocukların anksiyete düzeyleri cinsiyet ve yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterirken kardeş sayısı, anne-babanın yaşı, mesleği, eğitim düzeyi ve birlikte yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ayrıca çocukların bağlanma düzeyleri ile anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Bağlanma, Erken Çocukluk, Okul Öncesi

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT AND ANXIETY IN 5-6 YEARS OLD CHILDREN

Kevser Şahin Buldan

ABSTRACT

This research was conducted to reveal whether the attachment and anxiety states of 5-6 year old children differ significantly according to the demographic characteristics of parents and children and to reveal the relationship between attachment and anxiety. The relational screening model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The study group of the research consisted of 43 children aged 5-6 who were selected by criterion sampling method and were attending pre-school education in two public schools in Sarıyer district of Istanbul. Data were collected using the Demographic Information Form, TOBAH attachment scale and the Anxiety Scale for Preschool Children Parent Form. Independent group t test, ANOVA and Pearson Spearman Correlation analysis were used to analyze the data. According to the findings of the research, children's attachment score averages do not show a significant difference according to the children's gender, age, number of siblings, mother's age, profession, education level, father's age, profession, education level and parents' living situation. Again, while children's anxiety levels showed significant differences according to their gender and age, no significant difference was found according to the number of siblings, parents' age, profession, education level and cohabitation status. Additionally, no significant relationship was found between children's attachment levels and anxiety levels.

Keywords: Anxiety, Attachment, Early Childhood, Preschool

ÖNSÖZ

Bireyin bağlanması erken yaşta bilinmesi bireyin sonraki yaşamında faydalı olacaktır. Bağlanma bireye psikolojik açıdan yaklaşırken önem arz edecektir. Çocuğun anksiyete durumunun bilinmesi ise bu durumun çözümlenmesinde kolaylık sağlayacaktır. Devlet okullarına bağlı anasınıflarına devam eden beş-altı yaşlarındaki çocukların bağlanması ile anksiyete durumları arasındaki ilişkinin ele alındığı bu çalışmanın sonuçları, ilgili konularda eğitim programı hazırlanırken dikkate alınabilecektir. Çalışma sonuçları yalnız hazırlanan eğitim programına değil bireyin tüm sosyal yaşamına etki edebilecektir. Araştırma sonuçlarından öğretmenler, çocuk gelişimi uzmanları ve aileler faydalanabilecektir. Faydalar sonucu edinilen bilgiler alan yazına katkı sağlayacak olup sonraki çalışmalarda kullanılabilir.

Eylül, 2023

Kevser Şahin Buldan

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	5
1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL KAVRAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR.....	5
1.1. BAĞLANMA.....	5
1.1.1. Bağlanma Nedir?	5
1.1.2. Bağlanma Teorileri	5
1.1.3. Bağlanma Biçimleri	6
1.1.3.1. Güvenli Bağlanma	6
1.1.3.2. Kaçınan Bağlanma.....	7
1.1.3.3. Kaygılı/Kararsız Bağlanma	7
1.1.4. Bağlanmanın Ölçülmesi	7
1.2. ANKSİYETE.....	8
1.2.1. Anksiyete Tanımlamaları.....	8
1.2.2. Kuramlara Göre Anksiyete Tanımlamaları.....	9
1.2.2.1. Psikanalitik Yaklaşımına Göre Anksiyete	9
1.2.2.2. Bilişsel Yaklaşımına Göre Anksiyete.....	10
1.2.2.3. Varoluşçu Yaklaşımına Göre Anksiyete	10
1.2.2.4. Davranışçı Yaklaşımına Göre Anksiyete	10
1.2.2.5. Biyolojik Yaklaşımına Göre Anksiyete	11
1.2.3. Anksiyete Belirtileri.....	11
1.2.3.1. Bilişsel Belirtiler	11
1.2.3.2. Duygusal Belirtiler	11
1.2.3.3. Davranışsal Belirtiler.....	12
1.2.3.4. Fizyolojik Belirtiler	12
1.2.4. Okul Öncesi Dönemde Anksiyete	12
1.2.5. Anksiyete Bozukluklarının Sınıflandırılması.....	13
1.2.5.1. Genel Kaygı	13
1.2.5.2. Fiziksel Yaralanma Korkusu.....	13
1.2.5.3. Sosyal Kaygı	13
1.2.5.4. Obsesif Kompulsif Bozukluk	13

1.2.5.5. Ayrılık Kaygısı	13
1.3. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR	14
1.3.1. Okul Öncesi Dönemde Anksiyete ve Bağlanma ile İlgili Yurt İçindeki Araştırmalar	14
1.3.2. Okul Öncesi Dönemde Anksiyete ve Bağlanma ile İlgili Yurt Dışındaki Araştırmalar	21
İKİNCİ BÖLÜM	23
2. YÖNTEM.....	23
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	23
2.2. ÇALIŞMA GRUBU	23
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI	26
2.3.1. Demografik Bilgi Formu	26
2.3.2. Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri (TOBAH)	27
2.3.3. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği Ebeveyn Formu	27
2.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
3. BULGULAR.....	31
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	47
KAYNAKÇA	56

SEMBOLLER

α	: Alpha
\bar{X}	: Aritmetik ortalama
χ^2	: Ki kare testi
Σ	: Toplam sembolü
%	: Yüzde

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1 : Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	24
Tablo 2.2: Normallik Testi Sonuçları.....	29
Tablo 2.3: Veri Toplama Araçlarının Araştırmadaki Cronbach's Alpha Katsayıları	30
Tablo 3.1 : Bağlanma Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	31
Tablo 3.2 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	32
Tablo 3.3 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	32
Tablo 3.4 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Annelerinin Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	33
Tablo 3.5 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Babalarının Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	33
Tablo 3.6 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Annelerinin Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	34
Tablo 3.7 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Babalarının Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	34
Tablo 3.8 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Annelerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	35

Tablo 3.9 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	35
Tablo 3.10 : Bağlanma Puanlarının Çocukların Anne ve Babalarının Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	36
Tablo 3.11 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	36
Tablo 3.12 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	37
Tablo 3.13 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	38
Tablo 3.14 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Annelerinin Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	39
Tablo 3.15 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Babalarının Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	40
Tablo 3.16 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Annelerinin Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	41
Tablo 3.17 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Babalarının Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	42
Tablo 3.18 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Annelerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	43
Tablo 3.19 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	44
Tablo 3.20 : Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Anne ve Babalarının Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	45
Tablo 3.21 : Çocukların Bağlanmaları ile Anksiyete Durumları Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Analizi.....	46

KISALTMALAR

akt.	Aktaran
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OKB	Obsesif Kompulsif Bozukluk
TOBAH	Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri
vd.	Ve diğerleri

GİRİŞ

Bu bölümde bağlanma kavramının ne olduğu ve bağlanmanın teorileri açıklanmıştır. Çalışmada konu edinilen bağlanma biçimlerine değinilmiştir. Anksiyete kavramının kuramlara göre tanımlamaları yapılmıştır. Anksiyetenin belirtilerine bakılmıştır. Okul öncesi dönemde anksiyete ve anksiyete bozukluklarının sınıflandırılması konu edinilmiştir. Anksiyete ve bağlanma ile ilgili yurt içindeki ve yurt dışındaki araştırmalar verilmiştir.

PROBLEM

Okul öncesi dönemdeki çocuk yaşamını sürdürebilmek için doğrudan bakım verene bağımlıdır. Bu durum çocuğun bağlanma ihtiyacını açıklamaktadır. Çocuk ihtiyaçlarını karşılayacak bir figüre gerek duyar. Bowlby'e (1982) göre bağlanma, insanların kendileri için önemli kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağıdır. Başlangıçta bağlanma davranışı sadece bir kişiye karşı olmazken zamanla çocuk tarafından tek bir kişi ayırt edilir. Bağlanma bebeklik döneminde bakım verene karşı oluşurken zamanla diğer insanlar ile devam eder (Çetinkaya, 2017).

Yakınlık kurulmak istenen kişiye verilen sinyallere karşı alınan tepkilere göre bağlanma bakımından bireysel farklılıklar vardır. Birey bağlanma gösterdiği kişi ile etkileşim hâlindeyken kendini mutlu hisseder ve endişeli olduğu durumlarda da bağlanma figürü sayesinde rahatlar (Berk, 2015).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de belirtildiği üzere güven duygusu çok önemlidir. Çocuk güvende hissetmediği zaman anksiyete gelişir. Okul öncesi dönemde çocuk ilk defa aileden uzaklaşmaya ve sosyalleşmeye başlar. Çocuğun sosyal yaşantısı ve anksiyete durumu da bu dönemde şekillenmeye başlar. Anksiyete duygusu çocuğun çevresine göre artış veya azalış gösterir.

Anksiyete (kaygı), bilinç dışı çatışmaya bağlı olan ve kişi tarafından nesnel tanımlanamayan içsel tehlikeye karşı gösterilen bir süreçtir.

Horney'e göre kaygıda durumla orantısız öznel ve gizli bir tehlike vardır (Geçtan, 1981). Kişi kendisine sürekli bir şey olacakmış gibi hisseder. Birey küçük bir nedenle öleceğini düşünebilir ama duyguyu yaratan gerçek nedenin farkında değildir.

Anksiyete bozukluğu gösteren çocukların çoğunda bakım veren kişide de anksiyete durumları vardır. Bakım veren kişideki anksiyete durumları çocuğu farklı şekillerde etkileyebilir. Bakım vereni ile çocuk arasındaki bağlanma biçiminin doğrudan ya da dolaylı olarak çocuğun anksiyetesi üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Kerns ve Brumariu, 2014).

Anksiyete her gelişim döneminde farklı bir şekilde seyredebilir. Çocukluk döneminde ebeveynin çocuk yetiştirme tutumları, mesleği, eğitim durumu ve çocukların yaşı, cinsiyeti gibi çeşitli çevresel faktörler anksiyete bozukluğunun oluşmasında etkili olabilmektedir (Sirkeci, 2017).

Özellikle okul öncesi dönemde bakım veren kişi ile çocuğun ilişkisi çok fazladır. Bakım verenin çocuğa karşı olan tepkileri çocuğun bağlanma ve anksiyetesi üzerinde etkili olabilmektedir. Bu dönem kritik dönem kabul edilmekte olup bu dönemde gerçekleşen yaşantılar çocuğun gerek fizyolojik gerek ruhsal açıdan sağlıklı bir gelişime sahip olmasında etkili olabilmektedir (Önder, 2011).

Bağlanma teorisinin öncülerinden olan Bowlby bağlanma odak noktasına bebeği ve bakım vereni koymuştur. Kurama göre çocuk bakım veren kişi ile ayrılınca bazı tepkiler geliştirmektedir. İlgili tepkilerde görülen sonuç anne ile bebeğin yakın bağının varlığıdır (Bowlby, 1969). Bebeğe bakım veren kişi onun bağlanma figürünü oluşturuyor olup bebek bu figür ile yakın temas hâlinde olmayı arzular (Bowlby, 1969). Bakım veren kişi uzaklaştığında bebek huzursuzluk sergilerken yaklaşıncaya rahatlar (Bowlby, 1979). Bebek ihtiyaç duyduğu anda güvenli bir alan bulmak ister ve bu alanı bağlanma figürü ile sağlayabiliyorsa rahatlar fakat sağlayamıyorsa huzursuzlanır. Bebeğin yaşamının ilk dönemlerinde ebeveyn ile ilişkisi, yakınlık ve temas derecesi, istediğinde ebeveyne ne kadar ulaşabildiği bebeğin zihninde bağlanma figürü ile ilgili kodlar oluşturur. Bebek bu kodları zihnine bir şema hâlinde yerleştirir. Bu kodlama ve şemalar bebek ile bakım verenin arasındaki ilişkiyi temsil eder. Kurama göre bebeğin bağlanma biçimini belirlemek ilerleyen yaşantısı için önemlidir (Bowlby, 1969).

Mary Ainsworth da bağlanma teorisinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Ainsworth'a göre annenin duyarlılığı ve bebeğin ihtiyaçlarına cevap vermesi bağlanma biçimi bakımından önemlidir. Bakım veren kişi ile bebeklerin ayrılıp tekrar birleşmeleri durumunda, bebeklerin verdikleri tepkiye göre; güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınmacı bağlanma olarak üç bağlanma biçimi belirlenmiştir (Ainsworth, 1979).

Çocuklarda bağlanma ile anksiyete durumlarının ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Alan yazın tarandığında 5-6 yaşlarındaki çocuklarında “bağlanma” ve “anksiyete” ilişkisine dair bir çalışmaya rastlanmamıştır ve bu çalışma yapılmaya karar verilmiştir. Ayrıca demografik değişkenlere göre çocukların bağlanma ve anksiyete durumlarının farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı 5-6 yaşlarındaki çocuklarda bağlanma ve anksiyete puanlarının demografik değişkenlere göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını ve “bağlanma” ile “anksiyete” arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Çocukların anksiyete durumları genel kaygı, sosyal kaygı, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılma kaygısı ve Obsesif Kompulsif Bozukluk olarak beş alt boyuttan oluşmaktadır ve her bir boyutun demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Ayrıca çocukların bağlanmaları ile anksiyete durumları arasındaki ilişkide de bu alt boyutlara bakılmıştır.

Alt Problemler

- Çocukların bağlanma puanları cinsiyetlerine, yaşlarına, kardeş sayısına, ebeveynlerinin yaşlarına, mesleklerine, öğrenim düzeylerine ve birlikte yaşayıp yaşamamasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Çocukların anksiyete durumları cinsiyetlerine, yaşlarına, kardeş sayısına, ebeveynlerinin yaşlarına, mesleklerine, öğrenim düzeylerine ve birlikte yaşayıp yaşamamasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Çocukların bağlanmaları ile anksiyete durumları arasında bir ilişki var mıdır?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İnsan doğum sonrası anne karnındaki güvenli ortamından uzaklaşır. Yeni ortamda birçok uyaran vardır (Rank, 1993). Çocuğun bakımı karşılanmazsa anksiyete tepkileri verir.

Bowlby'e (1982) göre, daha bebeklik döneminden fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak, tensel temas kurmak, kucağına almak çocuğun yanında olunduğunun hissettirilmesi açısından önemlidir. Bowlby gerektiği zaman ulaşabileceği bir bağlanma figürüne sahip bireylerin böyle bir figürden yoksun bireylere oranla daha az korku duyacağını belirtmiştir. Güven duygusu eksik olan çocukların daha endişeli olduğu görülmektedir (Skolnick, 1986).

Ebeveyn çocuk arasındaki bağlanmanın doğrudan ya da dolaylı etkisiyle çocuğun anksiyetesi üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Kerns ve Brumariu, 2014). Özellikle okul öncesi dönemde ebeveyn çocuk ilişkisinin önemi çok fazladır.

Çocuk motor hareketleri başladığında güvenli alan olan bakıcısından ayrılır ve özerklik kazanır. Bakıcıdan ayrıldığı bu dönemde çocuğun içinde bulunduğu çevre koşulları ve bağlanma önemlidir. Çocuğun ruhsal yapı taşları bu dönemde şekillenir. Çocuğun anksiyete durumu da içinde bulunduğu çevre koşullarına göre şekillenir, artar veya azalır. Bu nedenle bağlanmanın anksiyete ile ilişkisinin incelenmesi ve bu incelemeyi yaparken demografik değişkenlerin de ele alınması önemlidir.

VARSAYIMLAR

Ebeveynlerin demografik bilgi formuna ve ölçekteki sorulara samimi ve doğru olarak yanıt verdikleri varsayılmıştır.

SINIRLILIKLAR

Araştırma İstanbul ili Sarıyer ilçesi milli eğitim müdürlüğüne bağlı iki farklı devlet bağımsız anaokulu ile sınırlıdır.

Çalışma sonuçları uygulandığı zaman ile sınırlıdır.

Çalışma ele alınan örneklem grubu ile sınırlıdır.

TANIMLAR

Bağlanma: Bowlby'e (1982) göre, insanların kendileri için önemli kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlıdır.

Anksiyete: Budak'a (2005) göre, Tehlikeli durumlar ya da tehdit korkusundan veya beklentisinden kaynaklanan rahatsız edici bir duygudur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL KAVRAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. BAĞLANMA

1.1.1. Bağlanma Nedir?

Bağlanma, Bowlby (1969) tarafından kişinin güvende hissetme ve ait olma ihtiyacından kaynaklanan duygusal bağ olarak tanımlanmıştır. Bu bağ yakın temas ve iletişimde olunan kişilerle kurulur. Çocuk ile ebeveyni arasındaki ilişkide kurulan bağ, özellikle stres altındayken artar (Thompson, 2002).

1.1.2. Bağlanma Teorileri

Freud'un teorisi: Freud'a göre anne bebeği doyurur ve bağlanma bu şekilde bedensel ihtiyaçlar sayesinde oluşur. Freud'un teorisinde es geçilen nokta ise bebeği doyuran kişinin anne olmasına rağmen bebeğin diğer kişilere de ilgi duyduğudur. Freud'a göre çocuğun yaşamındaki en güçlü ve ilk sevgi objesi annedir. Sonraki evrelerde deneyimlediği toplumsal iletişim için de ilk örnektir (Ainsworth, 1969). Duygusal ve sosyal iletişimlerini sağlıklı bir çerçevede gerçekleştirmiş bireyler, bebekliklerinde anneleriyle güvenli bağ kuran bireylerdir (Aksekili, 2017).

Bowlby'nin teorisi: John Bowlby bağlanmanın bebek ile bakım veren kişi arasındaki ilişkiden doğduğunu belirtir (Bretherton, 1992). Bugünün yaygın bağlanma teorisi bu teoridir (Cassidy, 1999). Bağlanma rolü yani bakım veren kişi güvenlik duygusuna izin vermektedir. Güvenlik duygusuyla beraber rahatlık gelir. Bowlby'nin bağlanma kuramı hedef odaklıdır. Bağlanma biçiminin başarıları davranışların düzeltilmesine bağlı olarak çevreden gelen tepkilere bağlıdır. Bağlanma sürecini, yaşam boyu bir sorun olarak görüyordu. Yaşam boyu sağlıklı yetişkin gelişimi, çoklu bağların gelişimini, ebeveynden eşe doğru geçişi ve ilişkilerin hiyerarşiye dönüşmesini içerdi. Bağlanma etkileşimlerinin düzenlenmesinin sadece biyolojik etkenlerle ilgili olduğu tutumuna, sonradan psikolojik etkenleri de eklemiştir.

Lorenz'in teorisi: Lorenz'e (1957) göre, ördek annesinin peşinden gider fikri temel olmuştur. Yani annenin yerinde kim varsa ördek onun arkasından gitmektedir. Burada kritik bir süreç vardır ve bu süreç oldukça kısadır. Süreç doğumdan sonra yaklaşık birkaç saat kadar sürmektedir. Doğum sonrası birkaç saatlik süreyi kapsayan bu zaman dilimi "kritik dönem" olarak belirtilmektedir (Cüceloğlu, 2016).

Harlow'un teorisi: Harlow'a göre bebeklerde dokunma bağlanma bakımından huzur vermektedir ve bununla beraber yakın ilgi önemlidir. Bakım veren kişinin temasının arttığı bebeklerin bağlanma bakımından daha iyi olmasına karşın bunun nedeninin bu olup olmadığı tam bilinmemektedir (Cassidy, 1999). Harlow ve diğer sosyal ve bilişsel psikologlar, sağlıklı gelişim için rahatlığın, arkadaşlığın ve sevginin öneminin göz ardı edildiğini savunmuşlardır (Vicedo, 2010).

1.1.3. Bağlanma Biçimleri

Ainsworth vd. (1978), yaptıkları çalışma sonucunda bağlanma biçimleri üç kategoride toplamışlardır. Bu kategoriler "Güvenli, kaçınan, kaygılı/kararsız" bağlanma biçimleri şeklindedir.

1.1.3.1. Güvenli Bağlanma

Bu bağlanmanın gözlemlendiği bebekler bakım veren kişiye karşı güven duygusu hisseder. Bu bebekler bakım veren kişiyi çevreyi keşfederken bir güvenlik olarak görürler. Kucağa alınmaktan hoşlanırlar fakat kucaktan indirildiklerinde ağlamazlar. Bağlanma figürleri ortamdaki ayrıldığında mutsuz olurlar fakat onun geri geleceğine inanırlar. İnsanlarla kolay yakınlık kurabilir, kaygı durumu yaşamaz, özgüveni yüksek ve özerktirler (Bolattekin, 2014).

Anneyi çevredeki yabancıya daha çok tercih ederler (Kaymak, 2015). Dış onaylara daha az ihtiyaç duyarlar (Bolattekin, 2014). Gereksinimleri gecikmeden karşılanan bebeklerde güvenli bağlanma beklenmektedir. Bakım vereni ile güvenli bağlanma gerçekleştiren bebeklerin ileride sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu bilinmektedir (Seven, 2006). Güvenli bağlanmaya sahip çocuklar endişe durumlarında bağlanma figürlerine gider. Güvenli bağlanma oluşturan bebeklerin bakım verenlerinin, bebeğe duyarlı tepkiler verdiği görülmüştür (Ainsworth vd., 1978).

Annelerin bebekleri meme ile beslerken gösterdikleri hoşnutluğun bebeklerin güvenli bağlanmasını etkilediği görülmüştür (Demirdağ, 2017).

1.1.3.2. Kaçınan Bağlanma

Bu bağlanmaya sahip bebekler, ihtiyaçlarına duyarlılık gösterilmemiş bebeklerdir. Reddedileceğini düşünerek başkalarına güvenmez ve yakınlık kurmazlar. (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bebeğin bakım veren ile iletişime geçme düzeyi oldukça azdır. Bebek yabancı veya anne arasında bir tercihte bulunmayabilir. Anne bebeğini reddedebilir. Bebek için bakım veren ulaşılamaz durumdadır. Bebek bakım vereni güvenlik merkezi olarak görmez. Kaçınan bağlanma gösteren bebeklerin bakım verenlerinin ise ihmalkâr ya da müdahaleci olduğu görülmüştür. Bebeğe bakım veren odadan ayrıldığında veya odaya geldiğinde bebeklerin tepki vermediği belirtilmiştir. Bu bağlanmaya sahip bebeklerin bakım verenlerinin de fiziksel temastan kaçındığı görülmüştür. Bebeklerin bakım vereni fiziksel temas kurmak istemeyen bireyler olarak nitelendirilmektedir (Türköz, 2007).

1.1.3.3. Kaygılı/Kararsız Bağlanma

Kaygılı/kararsız bağlanmaya sahip bebeklerin bakım veren kişisi ise bebeğin stres durumunda tutarsız davranışlar sergilemişlerdir. Bebekler bakım verenden ayrıldığında huzursuz olmuşlardır. Bakım verenden ayrılan bebekler, anne ortama geldiğinde ve kucağına dahi alındığında ağlama davranışı göstermişlerdir (Pekdoğan, 2011). Bakım veren kişi bebeğe bazen ilgi gösterirken bazen göstermez. Bu durum bebekte kararsızlığa neden olur. Dolayısıyla annesinin ve yabancıların olduğu bir ortamda bebekler, annelerine değil bir yabancıya daha yakın davranabilirler (Bowlby, 2012).

1.1.4. Bağlanmanın Ölçülmesi

Bowlby'nin bağlanma teorileri ilk defa Ainsworth tarafından deneysel olarak desteklenmiş ve geliştirilmiştir (Bretherton, 1992). Ainsworth, çocukların anneleriyle olan ilişkilerini incelemiştir. Ainsworth, bağlanmanın tespiti ile ilgili "Yabancı Durumu" tekniğini tasarlamıştır. Bu tasarı annenin odadan çıkması ve yabancı birinin odaya girmesi sonrasında annenin tekrar odaya girmesi şeklinde devam etmektedir. Burada önemli olan çocuğun annesi her geldiğinde tepki vermesidir.

“Yabancı Durumu” tekniği çalışan annelerin bebeklerine uygun değildir. Anneler bebeklerinden gün boyu uzak oldukları için bebekler anneleri olmayınca bir tepki vermeyebilir. “Yabancı Durumu” tekniğinin kullanılması toplumdandan topluma fark gösterebilmektedir. Örneğin; Japon bebeklerinde bu tekniğin kullanılmasında doğan stres, Amerikan bebeklerine göre daha fazladır (Sigelman ve Rider, 2003). Ainsworth vd. bağlanmayı “Güvenli Bağlanma”, “Kaçınma Bağlanması” ve “elişik (Direnç) Bağlanması” şeklinde üç ayırmışlardır (Akt. Jarvis ve Russell, 2002).

Güvenli bağlanma eğilimi gösteren bebekler anneleri odadan ayrıldığında kızgındırlar ve anneleri odaya geldiğinde mutlu olurlar. Kaçınma eğilimi gösteren bebekler anne gittiğinde çok fazla tepki vermeyip anne geldiğinde ise kaçınma davranışı gösterirler. Çelişik bağlanma durumu gösteren bebekler ise anneleri odadan ayrılırken zgn ve endişeli olurlar.

Waters vd. bağlanma ile ilgili özellikleri ölçen ve sürekli bir ölçek olan “Attachment Q-set” ölçeğini geliştirmişlerdir (Waters ve Deane, 1985). Q-set 90 maddeden oluşmaktadır ve “Yabancı Durumu” tekniği ile orta düzeyde ilişkilidir. Yöntemlerin farklı yn birinin yapılandırılmış diğerinin evde kullanılması olabilir.

Son yıllarda bağlanmayı ölçmek için çeşitli modeller geliştirilmiştir. Bu modeller beraberinde pek çok ölçeğin geliştirilmesini getirmiştir. Bretherton vd. tarafından geliştirilip Cassidy tarafından düzenlenen bebek ailesi hikâyeleri leği buna örnektir (Cassidy, 1988). Ölçek öncelikle üç yaş çocukları için düzenlenmiş olsa da Cassidy leği altı yaş grubuna uyarlamıştır. Cassidy, ölçeğin geçerliğini laboratuvar ortamında ettiği bilgilerle kanıtlamıştır (Cassidy, 1988).

1.2. ANKSİYETE

1.2.1. Anksiyete Tanımlamaları

Malmö’ya (1975) göre anksiyete (kaygı), insanın işini yapamayacak kadar ve tıbbi yardıma ihtiyaç duyacak kadar ciddi bir gerilim duymasıdır. Amerikan Psikiyatri Birliği’ne (1994) göre, kişiliğin bilinçli kısmında hissedilen ve ortaya çıkan tehlikenin sinyali anksiyete (kaygı) olarak tanımlanmaktadır. Barlow’a (2002) göre anksiyete, içten gelen, sıklıkta tehlikeye cevap olarak ortaya çıkan bunaltı, sıkıntı ile yaşanan bir

duygudur. Anksiyete, tehlikeli durum ya da tehdit korkusundan veya beklentisinden kaynaklanan rahatsız edici duygudur (Budak, 2005).

Anksiyetenin farklı dillerde kavramsal olarak gelişimlerini incelemek mümkündür. Almanca kökenli “angst” teriminden hareketle anksiyete; belirgin ve sürekli korku ya da düşük yoğunluktaki sürekli korku anlamlarına gelebilmektedir (Bannister, 1985). Kaygı (anksiyete) kelimesinin kökü eski Yunanca “anxietas” olup endişe, korku, merak anlamlarına gelen bir kavramdır (Köknel, 1988). Anksiyete (anxiety), Latince “tıkanma”, “boğulma” anlamına gelen “angere” kökünden türetilmiştir (Berksun, 2003).

Dış dünyadan gelen veya içsel bir tehdit beklentisi ya da bireyin kendince tehlikeli olarak gördüğü durumlar karşısında anksiyete ortaya çıkabilir (Işık ve Işık Taner, 2006). İnsanlar ve hayvanlar tehlike sinyalleri oluştuğunda, anksiyete ile tepki verirler.

Kişi bir olay karşısında korkabilir veya kaygı hissedebilir (Özer, 1990). İnsandaki içten ve dıştan gelen tehlikelerin yarattığı korku normaldir. Anksiyetede esas olan korkunun kaygıya dönüşmüş hâlidir. Kişi ruhsal olarak iyi hissetme amacıyla, anksiyeteden hem kaçınır hem de güvenlik sağlamaya çalışır. Bu yöntemin sürekli hâle gelmesi kişinin iyi hissetmesinden ziyade anksiyete geliştirmesini sağlar.

1.2.2. Kuramlara Göre Anksiyete Tanımlamaları

Araştırmacılar farklı kuramlara göre anksiyete tanımlamaları yapmışlardır. Kabul edilen tanımlamalar şu şekildedir;

1.2.2.1. Psikanalitik Yaklaşımına Göre Anksiyete

Psikanalitik yaklaşıma göre çocuk dünyaya geldiği ilk dönemlerde dış dünyaya bağımlıdır ve bu nedenle de anksiyetenin temelleri çocukluk dönemlerine dayanmaktadır. Çocuğa verilen sevgi, onun gereksinimlerinin giderilmesi ile ilgilidir. Çocuk ihtiyaçlarının giderilmesi ile ilgili olan ilgili kaybetmekten korkar. İleriki yaşamında bu korkuyla ilgili travmatik deneyim yaşadığında anksiyete tetiklenir. Böylece nesnesi tam olarak belirlenemeyen bilinçdışı içsel tehditlere yönelik verilen tepki anksiyetenin ortaya çıkmasına neden olur (Freud, 1994).

Çocukluğumuzdaki haz duygusunun yerini zamanla gerçeklik algısı alsa da haz duygusu kaybolmaz. Kişi bir yandan dürtülerini doyumak istemekte, diğer yandan bunların ertelenmeleri gerektiğini algılamaktadır ve bir çatışma ortaya çıkar.

1.2.2.2. Bilişsel Yaklaşım Göre Anksiyete

Bilişsel yaklaşıma göre anksiyete yaşanan olaylara ve oluşan modellere değil, o modellere yüklenen anlama bağlıdır (Savaşır, 2003). Bu modele göre bireyler yaşamları nedeniyle birçok durumu tehlike olarak görürler (Öngider, 2013). Gerçek tehlike oluştuğunda anksiyete mekanizması harekete geçerek bireyin korunmasına yardımcı olur. Gerçek tehlike oluşmadan da anksiyete mekanizması harekete geçebilmekte ve kişinin modellere yüklediği yanlış anlamlar nedeniyle problem oluşturabilmektedir. Bireyler anksiyeteye baş etmek için kişiselleştirme, büyütme ve küçültme, felaketleştirme, seçici soyutlama, aşırı genelleme gibi bilişsel çarpıtmaları kullanabilmektedir (Sharf, 2000). Bilgi işleme sürecinde, gerçeklikle ilgisi olmayan bu çarpıtmalar hatalı yapılar olduğundan birey anksiyete duygusu ile baş edememekte ve kısır döngü oluşmaktadır.

1.2.2.3. Varoluşçu Yaklaşım Göre Anksiyete

Varoluşçu yaklaşıma göre insan, kendi varlığına katkıda bulunabilen ve kendini var edebilen tek canlıdır. Yalom ve Josselson'a (2008) göre varoluşsal kaygı, normal kaygının bir türüdür. Ölümün mutlak olduğunu bilmek insanda hiçlik kaygısı oluşturur. İnsanın içinde olduğu bu kaygı insanı anlamlı yaşayıp yaşamadığı konusunda kaygılandırır (Geçtan, 1974). Birey yaşamın sorumluluklarını üstlenemeyeceğini düşünebilir. Varoluşsal kaygıyı engellemek imkânsız olabilir çünkü varoluş ile hiçlik doğrudan ilişkilidir.

1.2.2.4. Davranışçı Yaklaşım Göre Anksiyete

Davranışçı yaklaşım anksiyetenin öğrenilebilir bir durum olduğunu savunur. Bu durumu ise koşullanmaya bağlar. Mowrer (1960), iki faktörlü modelinde anksiyetenin ortaya çıkmasında klasik koşullanmanın ve sürdürülmesinde ise edimsel koşullanmanın etkili olduğunu belirtir. Korkulan nesneden ya da durumdan kaçma veya kaçınmanın sonucu olarak korkuda azalmanın yaşandığı ve bu azalmanın olumsuz pekiştirme yoluyla kaçınmayı arttırdığı gözlemlenir (Mowrer, 1947).

Davranışçı yaklaşımın dikkat çektiği bir diğer nokta da anksiyetenin neden belirli durumlar veya nesnelere üzerine olduğudur. Birey hayatını tehlikeye sokacağı durumlara karşı korku duyar. Bu yüzden bu tarz “hazırlanmış” korkular çabuk edinme, akılcı olmama ve hemen ortadan kalkmama gibi özellikler gösterirler (Leahy ve Holland, 2009).

1.2.2.5. Biyolojik Yaklaşımına Göre Anksiyete

Bu yaklaşıma göre anksiyete, otonom sinir sistemi, genler ve fizyolojik belirtiler ile ilgilidir.

Anksiyetenin görüldüğü bireylerin birinci dereceden akrabalarında da anksiyeteye rastlanılmaktadır. Tek yumurta ikizlerinde de çift yumurta ikizlerine oranla daha fazla anksiyete görülmüştür (Sadock ve Sadock, 2007). Kalıtsal bir yatkınlığın olduğundan da söz edilmektedir (Özpoyraz, 1998).

Beynin ön kısmındaki alan, diğer insanların davranışlarına anlam yüklediği merkez olarak görülmektedir. Beyinlerinin bu alanları hasar görmüş kişiler, genellikle sosyal olarak değişken, paranoid ve sosyal gereklilikleri karşılayamaz durumda olurlar (LeDoux, 1996).

1.2.3. Anksiyete Belirtileri

Anksiyeteye çeşitli belirtiler eşlik edebilmektedir.

Yaşanılan belirtiler; Bilişsel Belirtiler, Duygusal Belirtiler, Davranışsal Belirtiler ve Fizyolojik Belirtiler olarak sınıflandırılmaktadır.

1.2.3.1. Bilişsel Belirtiler

Dikkati toplamada güçlük çekme, ilginin hemen dağılması, düşüncüyü kontrol edememe, önemli şeyleri unutma, nesneliliğin yitirilmesi bilişsel belirtiler arasında yer almaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2011).

1.2.3.2. Duygusal Belirtiler

Korku, şaşkınlık, gerginlik, dehşete düşme, endişe, tedirginliktir (Tükel, 2006). Sinirlilik, tahammülde azalma ve huzursuzluk da görülen duygusal belirtiler arasındadır.

1.2.3.3. Davranışsal Belirtiler

Koordinasyon bozukluğu, hareketsizlik, kaçma kaçınma, konuşma bozukluğu, ket vurmadır (Tükel, 2006). Anksiyetede ki durumlardan kaçınma problemle gerçek anlamda yüzleşmeyi zorlaştırır. Kaçınma, rahatsız edici düşüncelerden bilişsel kaçınmayı ve görevlerden kaçınmayı kapsar (France ve Robson, 1997).

1.2.3.4. Fizyolojik Belirtiler

Çarpıntı, yüksek kan basıncı, baygınlık, hızlı solunum, nefes almada zorlanma, boğulma hissi, titremeler, göz seğirmesi, kaşınma, kasılma, irkilme reaksiyonu, halsizlik, iştah kaybı, karın ağrısı, bulantı, terleme gibi belirtileri kapsamaktadır (Arslan, 2010).

1.2.4. Okul Öncesi Dönemde Anksiyete

Çocukluk döneminde farklı yaşlarda farklı biçimlerde anksiyete görülebilmektedir. Görülen anksiyete biçimi çocuğun içinde bulunduğu gelişim evresi ile ilgilidir. 5-6 yaşta ise köpek, yaralanma, ebeveyn kaybı, hastalık, iğne, ayrılma biçimlerinde anksiyete gelişmektedir. Çocuklar bazı anksiyete biçimlerini ebeveynlerinin model olmaları yoluyla kazanır. Ebeveynler de çocuklarını çeşitli nesne ve kişilerle korkutup anksiyete oluşmasına neden olurlar (Özalp, 2005).

Anksiyete biçimleri çocuklar için zorlayıcı olabilmektedir. Çocuklar böyle durumlarda gergin, bıkkın davranışlar sergileyebilirler. Kimi zaman savunma sistemlerini kullanarak bu durumla baş etmeye çalışırlar. Bu savunma sistemleri şunlardır; gerileme, bastırma, yansıtma. Baş edemedikleri durumlarda ise anksiyete ömür boyu kalıcı bir etkiye sahip olabilir.

Çocukluk çağında oluşan anksiyete ilerleyen yaşantılarda devam edebilmektedir. Devam etme durumu ebeveynlerin çocuklara verdiği tepkiyle doğru orantılıdır. Ebeveynler çocuklara anksiyete ile nasıl başa çıkılacağını öğretmişse sorun ortadan kalkabilir. Anksiyete ile başa çıkma konusunda yetersiz bilgi sahibi olan çocuklar ise anksiyete karşısında dayanıklı olmayabilirler. Böyle bir durum sonucunda çocuklar anksiyete ile başa çıkmayı özümseyip duruma uyum sağlamaya çalışırlar (Dursun, 2001).

1.2.5. Anksiyete Bozukluklarının Sınıflandırılması

1.2.5.1. Genel Kaygı

Genel kaygı belli bir durum veya nesneye karşı oluşmayan nörotik bir bozukluktur (Altuğ, 2004). Çevresel faktörlerin ortaya çıkması ile birlikte üzüntü hissedilir. Çocukların genel olarak kaygılı olmalarında ebeveynlerin yaklaşımları etkilidir.

1.2.5.2. Fiziksel Yaralanma Korkusu

Roth'a (2012) göre, fiziksel yaralanma korkusu belli bir nesneye göredir ve kişi bu durumdan kurtulmak amacıyla bu nesnelere uzak durur veya kaçar. Uçak, kan görme, gök gürültüsü, iğne korkusu bu korkulardan bazılarıdır. Çocuklarda fiziksel korku durumları olduğunda ise ağlama, öfke, bağırma görülebilir. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel yaralanma korkusu oldukça yaygın olabilir.

1.2.5.3. Sosyal Kaygı

Bu kaygıda birey yabancı kişilerin olduğu ortamda mahcup düşme, rezil olma gibi korkular yaşayabilir. Birey etraftakilerin düşüncelerini çok fazla önemseydiği için kırılma, darılma, gücenme görülebilir. Çocuklarda ise kalabalık ve yabancıların olduğu yuvalara girmede kaçınma oluşabilir (Burkovik, 2018). Çocuk böyle ortamlarda kaygı hissedebilir.

1.2.5.4. Obsesif Kompulsif Bozukluk

Obsesyon ve kompulsiyon ile aynı anda görülebilir (Özen, 2020). Obsesyonda sürekli aynı fikirler gelirken kompulsiyonda bu fikirlerden kaçınma adına yapılan sürekli motor davranışlar vardır. Çocuklarda mantık ile ilişkili bu fikirler yetişkinlere göre daha azdır.

1.2.5.5. Ayrılık Kaygısı

Çocuklarda görülen ilk kaygı bozukluğu çocuğun bakım veren kişiden ayrılınca görülmeye başlanan kaygıdır. Anneden ayrılığa bağlı olarak çocukta ortaya çıkan bu kaygı ayrılık kaygısı olarak nitelendirilmektedir (Diriöz, 2010).

1.3. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

1.3.1. Okul Öncesi Dönemde Anksiyete ve Bağlanma ile İlgili Yurt İçindeki Araştırmalar

Uluç (2005), bağlanma temsilleri ile benlik ve kişilerarası ilişkiyi incelemiştir. Araştırmasının sonucuna göre bağlanma temsilleri, benliğin ve kişilerarası ilişkinin güçlü bir yordayıcısıdır.

Seven (2006), anasınıflarına giden 6 yaş çocukların bağlanma durumlarıyla sosyal beceri düzeylerinin ilişkisini incelemiştir. Bağlanma ile anne babanın öğrenim düzeyi ve sosyo ekonomik düzeyleri arasında saptanan farklılık anlamlı bulunmuştur. Çocuklarda kız veya erkek olma durumuna ve sosyo ekonomik düzeye göre bağlanma arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bağlanma güvenliği ile sosyal becerilerin işbirliği, öz kontrol becerilerinin ve atılganlık becerilerinin alt ölçeklerinde bulunan ilişkilerin pozitif yönde anlamlı olduklarını saptamıştır.

Yerlioğlu (2010), çocukların bağlanma davranışının, annenin duyarlılığının, çocuğun kendini denetleme becerisinin ve sosyal yetkinliğin arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bağlanma davranışının ve kendini denetleme becerisinin arasındaki ilişkide anne hassasiyetinin aracı rol oynadığını görmüştür. Çocuktaki bağlanma davranışı ile annenin sosyo-duygusal uyum değerlendirmeleri ya da öğretmenin sosyo-duygusal uyum değerlendirmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır. Sosyo-duygusal uyum üzerinde, çocuğun kendini denetleme becerisinin ve bağlanma davranışının, anlamlı bir etkileşimi olduğunu görmüştür.

Çiftçi Topaloğlu (2013), 4-5 yaş çocuklarda kaygı puanlarının; cinsiyete, anne babanın eğitimine ve mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır.

Görgü (2015), 5-6 yaşındaki çocuklarda bağlanma biçimlerinin ve sosyal davranışlarının, annelerinin kişilik özellikleri ve bağlanma biçimi arasındaki ilişkiye çeşitli değişkenler açısından bakmıştır. Çocuklarda bağlanma biçimi; cinsiyet ve okula devam etme süresine göre farklılaşmış buna karşılık yaşamın ilk yılında çocuğa bakan kişi, annenin yaşı, annenin eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, annenin bağlanma biçimine göre bir fark yaratmamıştır. Güvenli bağlanmaya sahip çocuk anneleri; dışadönük, rahat, gerçekçi, bağımsız ve daha az kontrollüdürler.

Kaymak (2015), okul öncesi dönem bağlanma stillerinin sosyal davranışlara etkisini incelemiştir. Aynı zamanda bağlanma stillerini çeşitli sosyo demografik değişkenler açısından ele almıştır. Çocukların %63'lük kısmının güvenli bağlanmaya ve geri kalan %37'nin güvensiz bağlanmaya sahip olduğu görülmüştür. Çocuğun bağlanma stilleri ile sosyo demografik değişkenler ve okul öncesi dönem sosyal davranışlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Şahin (2015), 6 yaş çocuklarda bağlanma örüntülerine göre yürütücü işlevlerin ve duygu düzenleme becerisinin farklılaşmasını incelemiştir. Duygu düzenleme becerileri puanlarını, bağlanma örüntülerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır.

Yiğit (2015), çalışmasında okul öncesi çocuklardaki bağlanma örüntüsünü davranış problemlerinin ve ebeveynlerdeki psikopatolojik belirtilerin bakımından incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, güvensiz bağlanmaya sahip çocuklarda güvenli bağlanmaya sahip çocuklara kıyasla davranış sorunları daha yüksek sıklıkla görülmüştür. Güvenli bağlanan çocukların annelerinin güvensiz bağlanan çocukların annelerine oranla psikopatoloji görülme düzeylerinin düşük olduğunu saptamıştır.

Dağlar (2016), çalışmasında 3-5 yaş grubu çocuklarda anksiyete belirtileri ile annenin bağlanma biçimi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve annelerin bağlanma düzeyi ile çocukların okul öncesi anksiyete düzeyi istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

İlhan Ildız (2016), araştırmasında normal gelişim gösteren okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma durumları ve bağlanma durumlarını etkileyen değişkenlerin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, çocukların bağlanma biçimleri cinsiyet değişkenine göre kızların lehine değiştiğini belirtmiştir.

Önder (2016), 5-6 yaşındaki çocuklarda bağlanma stillerinin akran ilişkisine etkisini incelemiştir. Güvensiz bağlanmaya sahip çocuklarda sosyal davranışlarının güvenli bağlanmaya sahip çocuklardakine göre daha düşük olduğunu görmüştür.

Teze (2016), çalışmasında 6 yaş çocukların bağlanma stillerine, annelerinin çalışma durumlarına ve cinsiyete göre ayrılık kaygısının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Negatif bağlanan çocuklarda ve annesi çalışmayan çocuklarda, yalnız kalma ve terk edilme korkusu puan ortalamaları diğer şekillerde bağlanan çocuklara göre anlamlı düzeyde farklı çıkmıştır.

Uzun (2016), 5-6 yaş çocukların bağlanma durumları ile okula uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. En büyük grup %70 ile kaçınan bağlanmaya sahip grup çıkmıştır. Öğrenci cinsiyetine, anne çalışma durumuna, 0-1 yaş arası bakım verene, doğum sırası ve kardeş sayısına, anne eğitim düzeyine, son zamanlardaki bakım verene göre TOBAH puanları anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Yıldırım Kurtuluş (2016), çalışmasında anne davranışlarının benlik kavramı ve bağlanma stilleri üzerinde önemli bir yordayıcı olup olmadığını araştırmıştır. Annelerin ilgi ve şefkat gösterme, duygusal ve fiziksel cezalandırma davranışları ile çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Akburak (2017), çalışmasında okul öncesi dönem çocuklarının akran ve öğretmen etkileşimlerini bağlanma açısından değerlendirmiştir. Çocukların bağlanma stillerine göre, çocuğun öğretmen ile etkileşimi bakımından anlamlı farklılık görülmemiştir fakat akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar göstermek ve akranları tarafından dışlanma alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür.

Akseki (2017), çalışmasında okul öncesi eğitime devam eden 60 ay üzeri çocukların bağlanma stillerinin, ahlaki ve sosyal kural algısı ve sosyal davranışları ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda fiziksel saldırganlık puanı ile bağlanma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif ve düşük bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Evirgen Geniş (2017), okul öncesi dönemdeki çocuklarda bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuç olarak, cinsiyet ve anne eğitim durumu değişkenlerine göre çocukların bağlanma düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmıştır.

Sirkeci (2017), okul öncesi çocuklarda anksiyete belirtilerinin anne baba tutumu ile ilişkisini incelemiştir. Okul öncesi çocuklarda anne baba tutumu ile anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Yurtseven (2017), okul öncesi dönem çocuklarda bağlanma ve saldırganlık ilişkisini incelemiştir. Güvenli bağlanmaya sahip çocuklarda başkalarına yönelik fiziksel saldırganlık, başkalarına yönelik ilişkisel saldırganlık, kendilerine yönelik saldırganlık ve nesnelere / eşyalara yönelik saldırganlık güvensiz bağlanmaya sahip çocuklara göre anlamlı şekilde düşük çıkmıştır.

Can Öztürk (2018), okul öncesi dönem çocuklarında aile işlevleriyle duygu düzenleme becerileri ve bağlanma stillerinin ilişkisini incelemiştir. Çocuk psikiyatri kliniğine başvurma durumuna göre, okul öncesi çocuklarının aile işlevleri ile duygu düzenleme becerileri ve bağlanma güvenliği arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır.

Evirgen ve Gözün Kahraman (2018), okul öncesi çocuklarda bağlanma ve benlik algısının ilişkisini incelemiştir. Bağlanma düzeyleri ve benlik algıları arasında pozitif yönlü çok zayıf ilişki, çocukların sosyal benlik algıları ile bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

İmren (2018), çalışmasında okul öncesi dönemde çocukların bağlanma biçimlerinin sosyal beceri ve problem davranışlarına olan etkisini değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal beceri ve problem davranışlar arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır.

Yıldırım Özyurt (2018), okul öncesi çocuklarda yeme davranışlarının bağlanma örüntüleri ile ilişkisini incelemiştir. Çocuklardaki yeme davranışlarıyla bağlanma örüntülerinin arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Bora (2019), okul öncesine devam eden çocuklardaki kaygı ile ebeveynlerdeki kaygı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulgularında erkek çocuklarının kaygı düzeylerinin kız çocuklardan anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Kaygı düzeyleri, okul öncesi eğitime devam süresi arttıkça azalmıştır. Daha az kaygılı çocukları, öğrenim düzeyi yüksek ebeveynlerin yetiştirdiğini görmüştür.

Dinçer (2019), 6 yaşındaki çocuklarda bağlanma figürleri ile kurulan bağlanma stillerinin oyun becerileriyle ilişkisini incelemiştir. Sonuçlara göre, 6 yaş çocuklarda bağlanma stilleriyle oyun becerilerinin arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Güvenli bağlanma düzeyi artarken oyun becerisinin artmış buna karşılık kaçınmacı ve olumsuz bağlanma düzeyi artarken oyun becerisi düşmüştür.

Günay (2019), okul öncesi dönem çocuklarındaki bağlanma stillerinin ebeveynlerin duygu dışı vurumu ve dürtüsellikle ilişkisinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Yapılan analizler sonucunda, güvenli bağlanan çocukların ebeveynleri güvensiz bağlanan çocukların ebeveynlerine kıyasla daha düşük müdahalecilik düzeyine sahiptirler.

Işık (2019), 6 yaşında güvenli veya güvensiz şekilde bağlanma durumları tespit edilen çocuklarda 19 yaşındaki sosyal durumları incelemiştir. 2006 yılında bağlanma durumlarını tespit ettiği 6 yaşındaki çocuklardan 110 tanesinin 26 tanesi ile çalışma yürütülmüştür. Bulgulara göre, 6 yaşındaki bağlanma durumlarının 19 yaşında sosyal ilişkileri etkilediği görülmüştür. Bağlanmanın güvenli ve güvensiz oluşuna göre, sosyal ilişkiler şekillenmiştir.

Özdemir (2019), 3-6 yaş çocuklarda duygu düzenlemesi, anksiyetenin düzeyi ve tercih edilen oyun davranışlarının etkileşimini incelemiştir. Düşük kaygı düzeyine sahip çocuklarda olumsuzluk düzeylerinin diğer çocuklara göre kıyasla düşük olduğunu ve duygu düzenlemelerinin daha yüksek olduğunu görmüştür.

Özkan (2019), okul öncesine devam eden 5-6 yaşındaki çocukların bağlanma stillerini ve anne baba çocuk ilişkilerini incelemiştir. Güvenli bağlanan çocuklarda anne ve babaların belirttiği iletişim, özerklik, disiplin ve katılım boyutlarındaki puanlar anlamlı olarak daha yüksek çıkmıştır.

Öztürk (2019), 4-6 yaşındaki çocuklarda bağlanma stilleri ile sosyal beceri düzeyi ve oyun davranışının ilişkisini incelemiştir. Bağlanma stillerinin, sosyal beceri düzeyi ve oyun davranışı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi çıkmıştır.

Tulpar (2019), 4-6 yaşındaki çocuklarda bağlanma stilleriyle duygu düzenleme becerilerinin ilişkisini incelemiştir. Sonuç olarak güvenli bağlanma düzeyi ile duygu düzenleme becerisi arasında pozitif anlamlı ilişki saptamıştır. Güvenli bağlanmaya sahip çocuklarda güvensiz bağlanmaya sahip olanlara kıyasla dikkat/dürtü kontrolü daha gelişmiştir.

Akpakır (2020), 5-6 yaş çocuklarda benlik kavramı ve bağlanma türleriyle annelerdeki psikolojik iyi oluşu ve benlik kuramı ilişkisini incelemiştir. Güvenli bağlanmaya sahip çocukların güvensiz bağlanmaya sahip çocuklara kıyasla benlik kavramının düştüğünü gözlemlemiştir.

Atış Akyol (2020), 5 yaş çocuklarda bağlanma, akran ilişkileri, düşük öz-kontrol, sosyal yetkinlik, kaygı, öfke değişkenleri arasındaki doğrudan ilişkileri incelendiği çalışmada tüm değişkenler arasında düşük, orta veya yüksek düzeyde ilişki bulmuştur.

Eraslan (2020), 3-6 yaşındaki çocuklarda ebeveyne bağlanma stillerini tek olan ve evli ebeveynler açısından karşılaştırmıştır. Çocuklardaki bağlanma stilleriyle ebeveynin tek olması veya ebeveynin evli olması arasında anlamlı bir ilişki görmüştür.

Gözübüyük (2020), 48-72 ay arası çocuklarda motivasyon düzeyleriyle baba çocuk ilişkisi ve bağlanma biçimlerinin ilişkisini incelemiştir. Okul öncesi eğitime 2 yıl giden, annesi çalışan, baba öğrenim durumu yüksek olan çocukların bağlanma biçimleri diğerlerinin lehine anlamlı farklılık göstermiştir. Güvenli bağlanan çocukların, motivasyon düzeylerinde diğerlerinin lehine anlamlı farklılık görmüştür.

Öksüz (2020), 4-6 yaşındaki çocuklarda öz düzenleme becerileriyle kaygı düzeylerinin ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile kaygı düzeyleri arasında düşük düzeyli negatif yönde ilişki görmüştür.

Kaya (2020), okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin duygu düzenleme becerileri ile çocuklarının kaygı düzeyi ve duygu düzeyleri arasındaki ilişkiye bakmıştır. Anne duygu düzenleme becerileri arttıkça çocuktaki kaygı düzeyi azalmıştır. Çocuklarda kaygı düzeyi azaldıkça mutlu duygu puanı artmıştır.

Direk (2021), 3-6 yaş arası okul öncesi çocuklarla gerçekleştirdiği çalışmasında çocukların saldırganlık düzeyi ile anksiyete-içe dönüklük arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu ve kapsayıcı işlev düzeylerinin anksiyete-içe dönüklük üzerinde negatif yönde etkisi olduğunu belirtmiştir.

Düz (2021), okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma stilleri ve sosyal beceri düzeylerini incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre, çocukların bağlanma stillerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Güvenli bağlanan çocuklarda sosyal beceri düzeyi, güvensiz bağlanan çocuklardaki sosyal beceri düzeyinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Genç (2021), okul öncesi dönem çocuklarının anksiyete, depresyon ve sosyal beceri düzeylerini anne çalışma durumuna göre incelemeyi amaçlamıştır. Anne çalışma durumuyla çocuklardaki OKB ve kendini kontrol becerileri arasında bir ilişki görülmüştür. Anksiyete ile algılanan ekonomik durum ve çocukların gün içinde teknolojik aletleri kullanma süresi arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Ebeveyn

eğitim durumu ve meslek değişkenleri ile OKB ve yaygın anksiyete arasında anlamlı ilişki görmüştür. Çocukların sosyal becerileri arttıkça anksiyete düzeyleri azalmıştır.

Güner (2021), annelerin kişilik özellikleri ile okul öncesi çocuklardaki anksiyete düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler görmüştür. Annelerin demografik özellikleriyle çocukların kaygı düzeyi arasında zayıf korelasyonlar görmüştür.

Güner Algan (2021), bağlanma ile ilgili çalışmasını iki amaca dayalı olarak yürüttüğü çalışmasının bulgularına göre, annenin zihin yönelimliliği ile bağlanma güvenliği arasındaki ilişkide anne duyarlılığının aracı etkisi olmadığını ve annelerin duyarlılık puanları ile çocukların bağlanma güvenlikleri arasındaki ilişkide tepkisellik mizaç türünün biçimlendirici etkisi olduğunu belirtmiştir.

Demirhan (2022), 3-5 yaş arasında çocuğu olan annelerdeki bağlanma biçimleri ile çocuklardaki anksiyete düzeylerinin ilişkisini incelemiştir. Annelerin toplam bağlanma düzeyi ile çocukların toplam okul öncesi anksiyete düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmüştür.

Derdiyok (2022), okul öncesi dönem çocuklarının kaygı durumlarının ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışları ile ilişkisini incelemiştir. Sonuç olarak okul öncesi dönemdeki çocukların kaygı puanları çocuğun cinsiyetine ve okul öncesi eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir.

Dikmen (2022), 3-6 yaşındaki çocuklardaki kaygı ile annelerinin psikolojik belirtilerinin ilişkisini incelemiş ve çocukların kaygı düzeyleri ile annelerin psikolojik belirtileri arasında pozitif yönde orta kuvvette bir ilişki saptamıştır.

Kar (2022), araştırmasında okul öncesi çocukların okula uyum düzeyleri ile kaygı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamıştır. Okul öncesi kaygı ölçeğinde cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kaygı oranının yaş büyüdükçe azaldığı görülmüştür.

Şensoy (2022), okul öncesi çocuklarda bağlanma biçimlerinin duygu düzenleme ve kişilerarası problem çözme becerileri üzerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çocukların bağlanma figürleri ile kurdukları bağlanma stilleri ve kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişki anlamlı değerde farklılıklarla sonuçlanmıştır.

Şepitçi Sarıbaş (2022), çocuk evleri sitesinde kalan 4-6 yaşındaki çocuklarla ilgili bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çocuklara verilen duygu düzenleme eğitimi programının kaygı düzeylerine etkisini incelediği araştırmasında, programa katılan çocukların kaygı düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Mümünoğlu (2023), okul öncesi dönem çocuklarda bağlanma biçimlerinin çocuğun cinsiyetinden etkilendiğini ancak anne ve babanın yaşı, annenin öğrenim düzeyi ve ailenin gelir düzeyinden etkilenmediğini tespit etmiştir.

Şahin (2023), annelerin duygular hakkında konuşması ile çocukların sosyal yeterliği arasındaki ilişkide, çocukların duygu düzenlemesinin ve bağlanma stilinin aracı rolü olmadığını ortaya koymuştur.

1.3.2. Okul Öncesi Dönemde Anksiyete ve Bağlanma ile İlgili Yurt Dışındaki Araştırmalar

Crittenden (1992), okul öncesi yaşta çocuklarda bağlanma kalitesindeki farklılıklar hakkında, teorik bir makale yazmıştır. Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma davranışlarının altında yatan süreçler hakkında çıkarımlarda bulunmuştur.

Laible ve Thompson (1998), okul öncesi çocuklarda bağlanma ve duygusal anlayış arasındaki ilişkiyi aydınlatmak için bir araştırma tasarlamıştır. Anneler Bağlanma Q-setini tamamlamışlardır ve çocuklar anaokullarında hem duygusal bir bakış açısı alma görevine hem de doğal olarak meydana gelen duygu olaylarıyla ilgili bir dizi görüşmeye katılmışlardır. Genel olarak, yaş ve bağlanma güvenliği, bir çocuğun duygusal anlama görevlerindeki toplam puanını tahmin etmiştir. Böylece, güvenli bir bağlanma ilişkisi, bir çocuğun duygularını, özellikle de olumsuz duygularını anlamasını geliştirmede önemli görünmektedir.

Essakow, Ungerer ve Rapee (2005), okul öncesi çocuklarda bağlanma konusunu davranışsal engelleme ve anksiyete ile çalışmışlardır. Çocuklarda güvensiz bağlanma ile anksiyete arasındaki ilişkiyi incelerken anne anksiyetesi ile çocuk anksiyetesi arasındaki ilişkiyi de değerlendirmişlerdir. Anksiyete bozukluklarını değerlendirmek için DSM-IV kriterlerini kullanmışlar ve çalışmada çocuklarda anksiyete ile ilişkili hem yapısal hem de çevresel faktörleri tanımlamışlardır.

Moss vd. (2005), erken okul öncesi yaştaki ve 2 yıl sonraki çocukların bağlanma kalıplarını farklı sosyo ekonomik statüdeki Fransız Kanadalı 120 çocuktan oluşan bir örnekleme incelenmiştir. Bağlanma, çocuklar yaklaşık 3.5 ve 5.5 yaşlarındayken, ayrılma-birleşme prosedürleri kullanılarak 2 laboratuvar ziyareti sırasında değerlendirilmiştir.

Pierrehumbert vd. (2019), bağlanma temsillerine ilişkin cinsiyet ve kültür arasındaki olası etkileşimlerini incelemiştir. Kızların anlatıları, kültürleri ne olursa olsun, aynı yaştaki erkeklerinkinden sistematik olarak daha güvenli görünüyordu. Bununla birlikte, cinsiyet farklılıklarının büyüklüğü ülkeler arasında farklılık göstermiştir.

Kerns ve Brumariu (2014), güvensiz ebeveyn-çocuk bağlanmasının çocuklukta veya ergenlikte anksiyete gelişimi için bir risk faktörü olup olmadığını incelemiştir. Araştırmada ebeveyn-çocuk bağlanmasının kaygı ile nasıl ve neden ilişkili olduğunu ele almışlardır. Bakıcılarıyla güvenli bağlanma kuramayan çocukların anksiyete geliştirme riskiyle karşı karşıya olduğunu belirtmişlerdir. Güvenli bağlanma sağlayamayan çocukların duygularını düzenlemede ve akranlarıyla iletişim kurmada zorluk yaşama olasılığının daha fazla olduğunu ve bu durumun da anksiyeteye daha fazla katkıda bulunabileceğini belirtmişlerdir.

Wang ve Zhao (2015), Çinli okul öncesi çocuklarda anksiyete bozukluğu belirtilerini araştırmıştır. 3-6 yaş arası çocuğu olan toplam 1.854 anne, Spence Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin (PAS) 28 maddelik Çince versiyonunu tamamlamıştır. Küçük çocuklar, büyük çocuklara göre daha yüksek kaygı seviyeleri sergilediler.

Almazova vd. (2017), büyük okul öncesi çocuklarda kaygı düzeyi ile bilişsel ve duygusal gelişim arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde ettikleri veriler, okul öncesi dönemde kaygı düzeyi, zihin kuramı gelişimi ve duyguları anlama arasında doğrusal olmayan bir bağlantı olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, bu araştırma, okul öncesi çocuğun kaygı düzeyinin, hem yürütücü işlevlerin hem de duygusal zekânın gelişimi ile ilişkili önemli bir iç faktör olduğunu göstermiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada 5-6 yaşlarındaki çocuklarının bağlanma biçimleri ve anksiyete durumları arasındaki ilişki nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel (korelasyonel) tarama modeli ile incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2011).

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul'un Sarıyer ilçesindeki iki devlet anaokulundan seçilmiştir. Çalışma yapılacak ilçenin seçilmesindeki temel amaç, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapının karma olduğu bir ilçe olmasıdır.

Örnekleme yöntemi olarak ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu kriterler; 5-6 yaş arası olmak, okul öncesi eğitime devam etmek ve seçilmiş okullara gitmek. Çalışma yapılması için uygun zaman aralıkları belirlenmiştir.

Araştırmanın okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaşlarındaki toplamda 50 çocuk ile gerçekleştirilmesi plânlanmış fakat okula devam düzeyleri, engel durumları, aile izinleri gibi nedenlerden kaynaklı 7 çocuğa ulaşılammış olup 43 çocuğa ulaşılmıştır.

Tablo 2.1*Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri*

Değişken	Gruplar	<i>f</i>	%	% _{yig}
Cinsiyet	Erkek	24	55,8	55,8
	Kız	19	44,2	100
	Toplam	43	100,0	
Yaş	5 yaş	34	79,1	79,1
	6 yaş	9	20,9	100,0
	Toplam	43	100,0	
Kardeş sayısı	Tek çocuk	7	16,3	16,3
	1-2 kardeş	22	51,2	67,4
	3-4 kardeş	14	32,6	100,0
	Toplam	43	100,0	
Annenin yaşı	25-34 yaş	14	32,6	32,6
	34-39 yaş	18	41,9	74,4
	40 yaş ve üzeri	11	25,6	100,0
	Toplam	43	100,0	
Babanın yaşı	30-34 yaş	5	11,6	11,6
	35-39 yaş	19	44,2	55,8
	40 yaş ve üzeri	19	44,2	100,0
	Toplam	43	100,0	
Annelerin mesleği	Ev hanımı	30	69,8	69,8
	Özel sektör	13	30,2	100,0
	Toplam	43	100,0	
Babaların mesleği	Çalışmıyor	6	14,0	14,0
	Özel sektör	37	86,0	100,0
	Toplam	43		
Annenin Eğitim Seviyesi	İlkokul-ortaokul	15	34,9	34,9
	Lise	14	32,6	67,4
	Üniversite	14	32,6	100,0

	Toplam	43	100,0	
Babanın Eğitim Seviyesi	İlkokul-ortaokul	15	34,9	34,9
	Lise	18	41,9	76,7
	Üniversite	10	23,3	100,0
	Toplam	43	100,0	
Anne ve babanın birlikte yaşama durumu	Anne ve baba ayrı	3	7,0	7,0
	Anne ve baba birlikte	40	93,0	100,0
	Toplam	43	100,0	

Tablo 2.1 incelendiğinde, örnekleme oluşturan çocukların (n=43) 24'ü (%55,8) erkek, 19'u (%44,2) kızdır; 34'ü (%79,1) 5 yaşında, 9'u (%20,9) 6 yaşındadır. Örnekleme oluşturan çocukların 7'si (%16,3) tek çocuktur. Çocukların 22'sinin (%51,2) 1-2 kardeşi ve 14'inin (%32,6) 3-4 kardeşi vardır. Çocukların annelerinin yaşına baktığımızda, 14'ünün (%32,6) 25-34 yaşında, 18'inin (%41,9) 34-39 yaşında ve 11'inin (%25,6) 40 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Çocukların babalarının yaşına baktığımızda, 5'inin (%11,6) 30-34 yaşında, 19'unun (%44,2) 35-39 yaşında ve 19'unun (%44,2) 40 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Örnekleme oluşturan çocukların (n=43) annelerinin mesleğine baktığımızda, 30'unun (%69,8) ev hanımı olduğu ve 13'ünün (%30,2) özel sektörde çalıştığı görülmektedir. Çocukların babalarının mesleğine baktığımızda, 6'sının (%14,0) çalışmadığı ve 37'sinin (%86,0) özel sektörde çalıştığı görülmektedir. Çocukların annelerinin eğitim seviyesine bakıldığında; 15'inin (%34,9) ilkokul-ortaokul, 14'ünün (%32,6) lise, 14'ünün (%32,6) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Çocukların babalarının eğitim seviyesine bakıldığında; 15'inin (%34,9) ilkokul-ortaokul, 18'inin (%41,9) lise, 10'unun (%23,3) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Örnekleme oluşturan çocukların (n=43) anne ve babalarının birlikte yaşama durumuna baktığımızda, 3'ünün (%7,0) anne babasının ayrı olduğu, 40'ının (%93,0) anne ve baba birlikte yaşıyor olduğu görülmektedir.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma için öncelikle Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 27.10.2022 Tarih ve 18/08 sayılı etik kurul izni alınmıştır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni alındıktan sonra veri toplanmaya başlanmıştır. Veriler Sarıyer ilçesindeki iki farklı devlet anaokuluna bağlı anasınıflarındaki 5-6 yaşlarındaki çocuklardan toplanmıştır. Veri toplamaya başlamadan önce okul idaresi, öğretmen ve velilerle görüşmeler yapıp gerekli izinler alınarak ve randevular oluşturulmuştur. Veriler öğretmenlerin ve çocukların eğitim öğretim saatleri dışında toplanmıştır. Veri toplamaya başlamadan önce veliler detaylı bilgilendirmiş ve çalışmaya katılmak isteyen veliler Veli Onam Formu doldurmuştur.

5 Aralık 2022 - 5 Şubat 2023 tarihleri arasında ölçek uygulamaları yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden velilerin çocuklarındaki bağlanmanın belirlenmesi için Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri (TOBAH) Ölçeği (Seven ve Aytar, 2010) kullanılmıştır. Ölçek kullanımı için gerekli izinler ve eğitim, uygulama sertifikası araştırmacı tarafından önceden alınmıştır.

Çocukların anksiyete durumunu ölçmek amacıyla velilere 34 maddeden oluşan bir ölçek uygulanmıştır. Bu ölçek Şahin (2020) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği Ebeveyn Formudur. Ölçek kullanımı için gerekli izinler araştırmacı tarafından önceden alınmıştır.

Velilere demografik değişkenleri incelemek açısından Demografik Bilgi Formu verilmiştir. İlgili demografik değişkenler; çocukların cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, annenin yaşı, annenin mesleği, annenin eğitim düzeyi, babanın yaşı, babanın mesleği, babanın eğitim düzeyi ve ebeveynlerin birlikte yaşama durumudur.

2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Çocuğa ve anne babasına ilişkin demografik bilgiler bu form ile toplanmıştır. Bu demografik değişkenler çocukların cinsiyeti, çocukların yaşı, çocukların kardeş sayısı, annelerin yaşı, babaların yaşı, annelerin mesleği, babaların mesleği, annelerin eğitim seviyesi, babaların eğitim seviyesi, anne babaların birlikte yaşama durumudur.

2.3.2. Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri (TOBAH)

Araştırmada çocukların bağlanmasını belirlemek amacıyla Seven ve Aytar (2010), tarafından uyarlanan Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri (TOBAH) Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekte Güvenli/Açık, Kaçınmacı, Negatif olmak üzere üç bağlanma türü bulunmaktadır. Puanlar 6-30 arasındadır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda bulunan tek faktörün açıkladığı varyans % 55,92 olarak hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda sınanan faktör yapısının gerçek verilerle iyi uyum gösterdiği doğrulanmıştır. Cronbach alfa (.83) ve Spearman Brown iki yarı test korelasyonu (.83) olarak hesaplanmıştır. Ölçek iki İngilizce dil uzmanı ve ölçeğin araştırmacıları Seven ve Aytar (2010) tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Maddeler bir alan uzmanı tarafından düzenlenip başka bir İngilizce dil uzmanı tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Çeviriler karşılaştırılıp anlamda farklılık olmadığı belirlenmiştir. Türkçe çeviri Türk dili uzmanı tarafından incelenip uzman önerileri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Son olarak Seven ve Aytar (2010) İngilizce ve Türkçe anlamları düzenlemiştir. Ölçekte yer alan ifadelerin Türk kültürü için uygunluğu, ölçülmek istenilen özellikleri ölçmedeki yeterliği, çocuk gelişimi ve okul öncesi alanında çalışan on bir uzmanın görüşü ile incelenmek istenmiş fakat dört uzmandan geri bildirim alınamamıştır. Ölçek değerlendirilmesi yedi alan uzmanı ile yapılmıştır. Ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında, metinlerin anlaşılabilirliğini ve ortaya çıkabilecek veli formu aksaklıkları belirlemek amacıyla pilot uygulama yapılmıştır ve bazı aksaklıklar tespit edilip düzenlenmiştir.

2.3.3. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği Ebeveyn Formu

Anksiyete seviyelerini ölçmek amacıyla Şahin (2020) tarafından geliştirilen 34 maddelik Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği Ebeveyn Formu kullanılmıştır. Ölçek Genel kaygı, Sosyal kaygı, Fiziksel yaralanma korkusu, Ayrılma kaygısı, OKB'yi ölçmektedir. Genel kaygıyı ölçen maddeler 1, 4, 8, 14 ve 28 maddeleridir. Sosyal kaygıyı ölçen maddeler 2, 5, 11, 15, 19 ve 23 maddeleridir. Fiziksel yaralanma korkusunu ölçen maddeler 7, 10, 13, 14, 17, 20, 24 ve 26 maddeleridir. Ayrılma kaygısını ölçen maddeler 6, 12, 16, 22 ve 25 maddeleridir. Obsesif Kompulsif Bozukluk kısmını ölçen maddeler 3, 9, 18, 21 ve 27 maddeleridir.

29 numaralı maddeye “hayır” diyen ebeveynler forma devam etmemekte olup “evet” yanıtını veren ebeveynler çocuğunun yaşadığı olayı kısaca belirtip diğer maddeleri yanıtlamaya devam etmişlerdir. İlgili 30, 31, 32, 33 ve 34 numaralı maddeler travma sonrası stres bozukluğunu ölçmektedir. Ebeveynler maddeleri Hiç Doğru Değil (0), Nadiren Doğru (1), Bazen Doğru (2), Sıklıkla Doğru (3) ve Çok Sıklıkla Doğru (4) şeklinde yanıtlamaktadır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada çocukların bağlanma ile anksiyete durumlarının arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Demografik değişkenlerin yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

Ölçme araçları kullanılırken ele alınan örneklem sayısı 30'dan fazla olduğu için Kolmogorov-Smirnov Testi kullanılmıştır.

Normalliğin kontrolü açısından Skewness (çarpıklık), Kurtosis (basıklık) değerlerine bakılmıştır.

Veri toplama araçlarının güvenilirliğini ölçmek için Cronbach's Alpha Katsayıları kullanılmıştır.

Analizlerde standart sapma, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Bağlanma ve anksiyete durumlarının demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız grup t testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Bağlanma ile anksiyete arasındaki ilişkiyi görmek için Pearson Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 2.2*Normallik Testi Sonuçları*

Ölçekler		Skewness	Kurtosis	Kolmogorov-Smirnov		
				Statistic	df	Sig.
TOBAH (Bağlanma)		,497	-,275	,110	43	,200
Anksiyete Durumu (Ebeveyn Formu)	Genel Kaygı	,665	,242	,112	43	,200
	Sosyal Kaygı	1,026	,559	,166	43	,004
	Fiziksel Yaralanma Korkusu	,401	-,142	,120	43	,132
	Ayrılık Kaygısı	,635	-,461	,130	43	,065
	OKB	,470	-,553	,139	43	,036

*p<0,05

Tablo 2.2 incelendiğinde ölçme araçlarının Skewness (çarpıklık), Kurtosis (basıklık) ve Kolmogorov-Smirnov sonuçları verilmiştir. Analizler için kategorik değişkenler için gruplara ilişkin sayısının 30'dan büyük olması varsayımı dikkate alınmıştır (Büyüköztürk vd., 2016). Verilerin standart sapma, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Araştırmanın örneklem sayısı 35'ten büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov testlerini kullanılması tercih edilmektedir (McKillup, 2012). Analizlerde kategorik değişkenlerde, grupların sayısı için 30'dan büyük olma varsayımı dikkate alınmıştır (Büyüköztürk vd., 2016). Verilerin analizlerinde standart sapma, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmış, Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerleri, +1,5 ile -1,5 arasında değişkenlik gösterdiğinden analizlerde normal dağılım varsayımına uygun testler kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013; akt. Erbay ve Beydoğan, 2017). Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyinin p<,05 olması durumunda değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu; p>,05 olması durumunda ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin var olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 2.3*Veri Toplama Araçlarının Araştırmadaki Cronbach's Alpha Katsayıları*

	Ölçekler	Cronbach's Alpha	Soru sayısı
Anksiyete (Kaygı)	Genel Kaygı	,680	5
Ölçeği-Ebeveyn formu	Sosyal Kaygı	,680	6
	Fiziksel yaralanma korkusu	,653	7
	Ayrılık Kaygısı	,729	5
	OKB	,500	5
Anksiyete (Kaygı) Ölçeği- Ebeveyn formu (toplam)		,890	28

Tablo 2.3 incelendiğinde ölçme araçlarının Cronbach's Alpha katsayılarına baktığımızda, Anksiyete (Kaygı) Ölçeği- Ebeveyn formu (toplam) ,890 yüksek derecede güvenilir ölçek olduğunu görmekteyiz. Anksiyete (Kaygı) Ölçeği-Ebeveyn formu ait boyutlarında ise, genel kaygı, sosyal kaygı, fiziksel yaralanma korkusu ve ayrılık kaygısında oldukça güvenilirlik, Obsesif Kompulsif Bozuklukta ise düşük güvenilirlik olduğu görülmektedir.

Cronbach α katsayısının yorumlanmasında; 0,40'ın altında bir değerde, ölçeğin “güvenilir olmadığı”, 0,40-0,59 olması durumunda “düşük güvenilirlikte”, 0,60-0,79 olduğunda “oldukça güvenilir”, ve 0,80-1,00 arasında olması durumunda ise “yüksek güvenilirlikte” bir ölçek olduğu ifade edilmektedir (Tavşancıl, 2002).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu bölümde alt amaçlar ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Çocukların bağlanma ve anksiyete durumlarının çocuğa ve aileye ait çeşitli demografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bakılmış daha sonra bağlanma ile anksiyete arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Demografik değişkenler; çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, çocukların kardeş sayısı, annelerin yaşları, babaların yaşları, annelerin mesleği, babaların mesleği, annelerin öğrenim düzeyleri, babaların öğrenim düzeyleri ve anne-babaların birlikte yaşama durumudur.

Ölçme araçları kullanılırken ele alınan örneklem sayısı 30'dan fazla olduğu için Kolmogorov-Smirnov Testi kullanılmıştır. Normalliğin kontrolü açısından Skewness (çarpıklık), Kurtosis (basıklık) değerlerine bakılmıştır. Veri toplama araçlarının güvenilirliğini ölçmek için Cronbach's Alpha Katsayıları kullanılmıştır. Analizlerde standart sapma, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Bağlanma ve anksiyete durumlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız grup t testi ve ANOVA kullanılırken bağlanma ile anksiyete arasındaki ilişkiyi görmek için Pearson Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 3.1

Bağlanma Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	Sd	P
Bağlanma Puanları	Erkek	24	19,08	3,977	,812			
	Kız	19	17,95	4,196	,963	,902	37,761	,373

Tablo 3.1 incelendiğinde, çocukların cinsiyetlerine göre bağlanma puanları ortalamaları arasındaki farklılıkların anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t=,902$; $p>,05$).

Tablo 3.2

Bağlanma Puanlarının Çocukların Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh \bar{x}	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	Sd	<i>p</i>
Bağlanma Puanları	5 yaş	34	18,71	4,338	,744			
	6 yaş	9	18,11	2,977	,992	,480	18,134	,637

Tablo 3.2 incelendiğinde, çocukların yaşlarına göre Bağlanma puanları ortalamaları arasındaki farklılıkların anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t=-,480$; $p>,05$).

Tablo 3.3

Bağlanma Puanlarının Çocukların Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	ANOVA Sonuçları					
					Var. K.	KT	Sd	KO	F	<i>p</i>
Bağlanma Puanları	Tek çocuk	7	16,71	3,200	G.Arası	56,231	2	28,116		
	1-2 kardeş	22	19,64	4,100	G.İçi	638,234	40	15,956	1,762	,185
	3-4 kardeş	14	17,86	4,148	Toplam	694,465	42			
	Toplam	43	18,58	4,066						

Tablo 3.3 incelendiğinde, bağlanma puanlarının çocukların kardeş sayısına göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,762$; $p>,05$).

Tablo 3.4

Bağlanma Puanlarının Çocukların Annelerinin Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f</i> \bar{x} ve <i>SS</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Bağlanma Puanları	25-34 yaş	14	17,504	6,620	G.Arası	45,854	2	22,927		
	35-39 yaş	18	19,784	2,209	G.İçi	648,611	40	16,215	1,414	255
	40 yaş ve üzeri	11	18,002	2,646		694,465	42			
	Toplam	43	18,584	0,066	Toplam					

Tablo 3.4 incelendiğinde, bağlanma puanlarının çocukların annelerinin yaşı değişkenine göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,414$; $p>,05$).

Tablo 3.5

Bağlanma Puanlarının Çocukların Babalarının Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f</i> \bar{x} ve <i>SS</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Gruplar	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Bağlanma Puanları	30-34 yaş	5	15,403	3,362	G.Arası	59,897	2	29,948		
	35-39 yaş	19	19,264	6,89	G.İçi	634,568	40	15,864	1,888	165
	40 yaş ve üzeri	19	18,743	2,280		694,465	42			
	Toplam	43	18,584	0,066	Toplam					

Tablo 3.5 incelendiğinde, bağlanma puanlarının çocukların babalarının yaşı değişkenine göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,888$; $p>,05$).

Tablo 3.6

Bağlanma Puanlarının Çocukların Annelerinin Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Bağlanma Puanları	Ev hanımı	30	18,33	3,968	,725			
	Özel sektör	13	19,15	4,394	1,219	-,579	20,901	,569

Tablo 3.6 incelendiğinde, annelerin mesleğine göre çocukların bağlanma puanlarının ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=-,579$; $p>,05$).

Tablo 3.7

Bağlanma Puanlarının Çocukların Babalarının Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Bağlanma Puanları	Özel sektör	37	18,51	3,841	,632			
	Çalışmıyor	6	19,00	5,692	2,324	-,202	5,761	,847

Tablo 3.7 incelendiğinde, çocukların bağlanma puanları babaların mesleğine göre ortalamalar arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=-,202$; $p>,05$).

Tablo 3.8

Bağlanma Puanlarının Çocukların Annelerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Gruplar	f \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Bağlanma Puanları	İlkokul-Ortaokul	15	17,474	4,454	G.Arası	31,517	2	15,759		
	Lise	14	18,863	3,549	G.İçi	662,948	40	16,574	951,395	
	Üniversite	14	19,504	1,128	Toplam	694,465	42			
	Toplam	43	18,584	0,066						

Tablo 3.8 incelendiğinde, bağlanma puanlarının çocukların annelerinin öğrenim düzeylerine göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=,951$; $p>,05$).

Tablo 3.9

Bağlanma Puanlarının Çocukların Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Gruplar	f \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Bağlanma Puanları	İlkokul-Ortaokul	15	18,204	6,617	G.Arası	34,465	2	17,233		
	Lise	18	18,003	5,515	G.İçi	660,000	40	16,500		
	Üniversite	10	20,204	1,104	Toplam	694,465	42			
	Toplam	43	18,584	0,066						

Tablo 3.9 incelendiğinde, bağlanma puanlarının çocukların babalarının öğrenim düzeylerine göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,044$; $p>,05$).

Tablo 3.10

Bağlanma Puanlarının Çocukların Anne ve Babalarının Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Bağlanma Puanları	Anne ve babası ayrı	3	17,67	5,132	2,963	-	41	,691
	Anne ve babası birlikte	40	18,65	4,048	,640			
					,400			

Tablo 3.10 incelendiğinde, çocukların anne ve babasının birlikte yaşama durumuna göre TOBAH (bağlanma) ortalamaları arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=-,400$; $p>,05$).

Tablo 3.11

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Genel Kaygı	Erkek	24	3,79	2,536	,518	-	41	,146
	Kız	19	5,26	3,942	,904			
Sosyal Kaygı	Erkek	24	3,42	3,658	,747	-	37,520	,072
	Kız	19	5,58	3,906	,896			
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Erkek	24	8,21	4,662	,952	-	37,116	,215
	Kız	19	10,11	5,076	1,165			
Ayrılık Kaygısı	Erkek	24	4,92	3,955	,807	-	33,960	,512
	Kız	19	5,84	4,958	1,138			
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Erkek	24	3,79	2,536	,518	-	31,714	,180
	Kız	19	5,11	3,510	,805			

Tablo 3.11 incelendiğinde, çocuğun cinsiyetine göre Anksiyete Durumu (Ebeveyn Formu) puanlarının anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 3.12

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi			Anlamlı fark
						<i>t</i>	Sd	<i>p</i>	
Genel	5 yaş	34	4,29	3,353	,575				
Kaygı	6 yaş	9	5,00	3,082	1,027	-,600	13,477	,559	
Sosyal	5 yaş	34	4,09	3,911	,671				
Kaygı	6 yaş	9	5,44	3,779	1,260	-,950	12,928	,359	
Fiziksel	5 yaş	34	8,09	4,461	,765				
Yaralanma Korkusu	6 yaş	9	12,67	4,950	1,650	-2,517	11,679	,028	6 yaş > 5 yaş
Ayrılık	5 yaş	34	5,00	4,171	,715				
Kaygısı	6 yaş	9	6,56	5,247	1,749	-,823	10,827	,428	
Obsesif	5 yaş	34	4,15	3,144	,539				
Kompulsif Bozukluk	6 yaş	9	5,22	2,587	,862	-1,057	14,925	,307	

Tablo 3.12 incelendiğinde, 6 yaşındaki çocukların fiziksel yaralanma korkusunun, 5 yaşındaki çocuklarınkinden fazla olduğu görülmektedir ($t=-2,517$; $p<,05$). Diğer boyutlarda ise yaşlara göre anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>,05$).

Tablo 3.13

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>f</i>	<i>x̄</i> ve <i>SS</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları				
			<i>N</i>	<i>x̄</i>	<i>SS</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>
Genel Kaygı	Tek çocuk	7	4,29	2,870	G.Arası	31,598	2	15,799	1,508,234	
	1-2 kardeş	22	3,73	3,027						
	3-4 kardeş	14	5,64	3,692	Toplam	450,605	42			
	Toplam	43	4,44	3,275						
Sosyal Kaygı	Tek çocuk	7	4,29	3,498	G.Arası	36,085	2	18,043	1,211,309	
	1-2 kardeş	22	3,59	3,594						
	3-4 kardeş	14	5,64	4,396	Toplam	632,047	42			
	Toplam	43	4,37	3,879						
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Tek çocuk	7	8,43	5,350	G.Arası	48,400	2	24,200	1,015,371	
	1-2 kardeş	22	8,27	4,222						
	3-4 kardeş	14	10,57	5,598	Toplam	1001,907	42			
	Toplam	43	9,05	4,884						
Ayrılık Kaygısı	Tek çocuk	7	6,71	4,608	G.Arası	36,559	2	18,279	,944,398	
	1-2 kardeş	22	4,45	3,814						
	3-4 kardeş	14	6,00	5,129	Toplam	811,442	42			
	Toplam	43	5,33	4,395						
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Tek çocuk	7	3,29	2,360	G.Arası	29,118	2	14,559	1,622,210	
	1-2 kardeş	22	4,00	2,828						
	3-4 kardeş	14	5,50	3,481	Toplam	388,047	42			
	Toplam	43	4,37	3,040						

Tablo 3.13 incelendiğinde, anksiyete durumu puanlarının çocukların kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 3.14

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Annelerinin Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Gruplar	f \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Genel Kaygı	25-34 yaş	14	4,93	3,912	G.Arası	4,929	2	2,464		
	35-39 yaş	18	4,22	3,001	G.İçi	445,676	40	11,142	,221	,803
	40 yaş ve üzeri	11	4,18	3,060	Toplam	450,605	42			
	Toplam	43	4,44	3,275						
Sosyal Kaygı	25-34 yaş	14	3,86	3,231	G.Arası	11,085	2	5,542		
	35-39 yaş	18	4,28	4,099	G.İçi	620,962	40	15,524	,357	,702
	40 yaş ve üzeri	11	5,18	4,468	Toplam	632,047	42			
	Toplam	43	4,37	3,879						
Fiziksel Yaralanma Korkusu	25-34 yaş	14	10,00	5,099	G.Arası	54,296	2	27,148		
	35-39 yaş	18	7,72	3,953	G.İçi	947,611	40	23,690	1,146	,328
	40 yaş ve üzeri	11	10,00	5,865	Toplam	1001,907	42			
	Toplam	43	9,05	4,884						
Ayrılık Kaygısı	25-34 yaş	14	6,50	4,832	G.Arası	41,422	2	20,711		
	35-39 yaş	18	5,28	3,908	G.İçi	770,020	40	19,251	1,076	,351
	40 yaş ve üzeri	11	3,91	4,549	Toplam	811,442	42			
	Toplam	43	5,33	4,395						
Obsesif Kompulsif Bozukluk	25-34 yaş	14	4,79	2,887	G.Arası	4,780	2	2,390	,249	,780
	35-39 yaş	18	4,33	3,565	G.İçi	383,266	40	9,582		
	40 yaş ve üzeri	11	3,91	2,427	Toplam	388,047	42			
	Toplam	43	4,37	3,040						

Tablo 3.14 incelendiğinde, anksiyete durumu puanlarının çocukların annelerinin yaşlarına göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 3.15

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Babalarının Yaşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Gruplar	$f \bar{x}$ ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Genel Kaygı	30-34 yaş	5	4,80	2,588	G.Arası	5,173	2	2,587		
	35-39 yaş	19	4,05	3,822	G.İçi	445,432	40	11,136		
	40 yaş ve üzeri	19	4,74	2,941	Toplam	450,605	42			
	Toplam	43	4,44	3,275						,232 ,794
Sosyal Kaygı	30-34 yaş	5	2,20	1,924	G.Arası	70,931	2	35,465		
	35-39 yaş	19	3,58	3,185	G.İçi	561,116	40	14,028		
	40 yaş ve üzeri	19	5,74	4,495	Toplam	632,047	42			
	Toplam	43	4,37	3,879						2,528,092
Fiziksel Yaralanma Korkusu	30-34 yaş	5	6,80	5,848	G.Arası	38,054	2	19,027		
	35-39 yaş	19	8,84	4,810	G.İçi	963,853	40	24,096		
	40 yaş ve üzeri	19	9,84	4,776	Toplam	1001,907	42			
	Toplam	43	9,05	4,884						,790 ,461
Ayrılık Kaygısı	30-34 yaş	5	5,80	3,701	G.Arası	8,010	2	4,005		
	35-39 yaş	19	5,68	4,643	G.İçi	803,432	40	20,086		
	40 yaş ve üzeri	19	4,84	4,475	Toplam	811,442	42			
	Toplam	43	5,33	4,395						,199 ,820
	30-34 yaş	5	4,20	3,271	G.Arası	19,352	2	9,676		
	35-39 yaş	19	3,68	2,647	G.İçi	368,695	40	9,217		

Obsesif Kompulsif Bozukluk	40 yaş ve üzeri	5,113,332	Toplam	388,047	42	1,050,359
	Toplam	43		4,373,040		

Tablo 3.15 incelendiğinde, anksiyete durumu puanlarının çocukların babalarının yaşlarına göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>,05$).

Tablo 3.16

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Annelerinin Mesleğine Göre Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	Sd	<i>p</i>
Genel Kaygı	Ev hanımı	30	4,53	3,224	,589	,266	21,178	,793
	Özel sektör	13	4,23	3,516	,975			
Sosyal Kaygı	Ev hanımı	30	4,57	3,803	,694	,477	21,064	,638
	Özel sektör	13	3,92	4,173	1,157			
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Ev hanımı	30	9,30	5,174	,945	,553	27,490	,585
	Özel sektör	13	8,46	4,274	1,185			
Ayrılık Kaygısı	Ev hanımı	30	4,90	4,270	,780	-,927	21,017	,364
	Özel sektör	13	6,31	4,697	1,303			
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Ev hanımı	30	4,80	3,112	,568	1,497	25,967	,146
	Özel sektör	13	3,38	2,725	,756			

Tablo 3.16 incelendiğinde, analiz sonuçlarına bakıldığında; annelerinin mesleğine göre, çocukların anksiyete durumu puanlarının anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 3.17

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Babalarının Mesleğine Göre Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	Sd	<i>p</i>

Genel Kaygı	Özel sektör	37	4,32	3,342	,549	-,628	7,183	,549
	Çalışmıyor	6	5,17	2,994	1,222			
Sosyal Kaygı	Özel sektör	37	4,51	3,892	,640	,573	6,599	,585
	Çalışmıyor	6	3,50	4,037	1,648			
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Özel sektör	37	8,84	4,592	,755	-,520	5,762	,623
	Çalışmıyor	6	10,33	6,802	2,777			
Ayrılık Kaygısı	Özel sektör	37	5,03	4,375	,719	-	6,670	,311
	Çalışmıyor	6	7,17	4,446	1,815			
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Özel sektör	37	4,49	3,042	,500	,585	6,550	,578
	Çalışmıyor	6	3,67	3,204	1,308			

Tablo 3.17 incelendiğinde, analiz sonuçlarına bakıldığında; çocukların Anksiyete durumu puanlarının babaların mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 3.18

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Gruplar	f \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Genel Kaygı	İlkokul-ortaokul	15	3,60	3,043	G.Arası	16,648	2	8,324		
	Lise	14	5,00	3,305						
	Üniversite	14	4,79	3,534	Toplam	450,605	42			
	Toplam	43	4,44	3,275						
Sosyal Kaygı	İlkokul-ortaokul	15	4,93	3,918	G.Arası	9,542	2	4,771		
	Lise	14	4,36	3,973						
	Üniversite	14	3,79	3,945	Toplam	632,047	42			
	Toplam	43	4,37	3,879						
Fiziksel Yaralanma Korkusu	İlkokul-ortaokul	15	10,00	5,632	G.Arası	36,693	2	18,346		
	Lise	14	9,29	4,762						
	Üniversite	14	7,79	4,173	Toplam	1001,907	42			
	Toplam	43	9,05	4,884						
Ayrılık Kaygısı	İlkokul-ortaokul	15	4,73	4,682	G.Arası	17,223	2	8,611		
	Lise	14	5,07	3,710						
	Üniversite	14	6,21	4,870	Toplam	811,442	42			
	Toplam	43	5,33	4,395						
Obsesif Kompulsif Bozukluk	İlkokul-ortaokul	15	4,13	3,204	G.Arası	25,456	2	12,728		
	Lise	14	5,43	3,204						
	Üniversite	14	3,57	2,563	Toplam	388,047	42			
	Toplam	43	4,37	3,040						

Tablo 3.18 incelendiğinde, çocukların Anksiyete durumu puanlarının annelerin öğrenim düzeylerine göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>,05$).

Tablo 3.19

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukları Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Gruplar	f \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları						
		N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	
Genel Kaygı	İlkokul-ortaokul	15	3,07	2,631	G.Arası	50,727	2	25,363	2,537	,092	
	Lise	18	5,56	2,895							G.İçi
	Üniversite	10	4,50	4,223	Toplam	450,605	42				
	Toplam	43	4,44	3,275							
Sosyal Kaygı	İlkokul-ortaokul	15	4,47	4,719	G.Arası	3,769	2	1,884	,120	,887	
	Lise	18	4,06	2,960							G.İçi
	Üniversite	10	4,80	4,315	Toplam	632,047	42				
	Toplam	43	4,37	3,879							
Fiziksel Yaralanma Korkusu	İlkokul-ortaokul	15	8,00	5,210	G.Arası	26,563	2	13,281	,545	,584	
	Lise	18	9,44	4,985							G.İçi
	Üniversite	10	9,90	4,383	Toplam	1001,907	42				
	Toplam	43	9,05	4,884							
Ayrılık Kaygısı	İlkokul-ortaokul	15	3,53	4,033	G.Arası	74,531	2	37,265	2,023	,146	
	Lise	18	6,39	4,667							G.İçi
	Üniversite	10	6,10	3,929	Toplam	811,442	42				
	Toplam	43	5,33	4,395							
Obsesif Kompulsif Bozukluk	İlkokul-ortaokul	15	3,60	3,397	G.Arası	21,047	2	10,523	1,147	,328	
	Lise	18	5,17	2,706							G.İçi
	Üniversite	10	4,10	2,998	Toplam	388,047	42				
	Toplam	43	4,37	3,040							

Tablo 3.19 incelendiğinde, çocukların anksiyete durumu puanlarının babaların öğrenim düzeylerine göre analizi sonucunda, ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>,05$).

Tablo 3.20

Anksiyete Durumu Puanlarının Çocukların Anne ve Babalarının Birlikte Yaşama Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sh _{\bar{x}}	t Testi			Anlamlı fark
						t	Sd	p	
Genel Kaygı	Anne ve babası ayrı	3	4,67	4,041	2,333	,101	2,201	,928	
	Anne ve babası birlikte	40	4,43	3,273	,517				
Sosyal Kaygı	Anne ve babası ayrı	3	1,00	1,000	,577	-	8,595	,002	Anne ve babası birlikte> Anne ve babası ayrı
	Anne ve babası birlikte	40	4,63	3,901	,617				
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Anne ve babası ayrı	3	5,00	5,292	3,055	-	2,252	,288	
	Anne ve babası birlikte	40	9,35	4,785	,757				
Ayrılık Kaygısı	Anne ve babası ayrı	3	6,00	5,000	2,887	,244	2,240	,828	
	Anne ve babası birlikte	40	5,28	4,414	,698				
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Anne ve babası ayrı	3	3,00	2,646	1,528	-,920	2,424	,440	
	Anne ve babası birlikte	40	4,48	3,072	,486				

Tablo 3.20 incelendiğinde, analiz sonuçlarına bakıldığında, anne ve babası birlikte olan çocukların sosyal kaygı puanları, anne ve babası ayrı olan çocukların puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir ($p<,05$). Diğer boyutlarda ise anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 3.21*Çocukların Bağlanmaları ile Anksiyete Durumları Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Analizi*

			TOBAH (Bağlanma)	Genel Kaygı	Sosyal Kaygı	Fiziksel Yaralanma Korkusu	Ayrılık Kaygısı	OKB
Anksiyete Durumu (Ebeveyn Formu)	Bağlanma Puanları	Sig. (2- tailed)						
		Pearson Correlation	1					
		N	43					
	Genel Kaygı	Sig. (2- tailed)	,430					
		Pearson Correlation	-,123	1				
		N	43	43				
	Sosyal Kaygı	Sig. (2- tailed)	,581	,000				
		Pearson Correlation	-,086	,564**	1			
		N	43	43	43			
	Fiziksel Yaralanma Korkusu	Sig. (2- tailed)	,413	,010	,000			
		Pearson Correlation	,128	,390**	,532**	1		
		N	43	43	43	43		
	Ayrılık Kaygısı	Sig. (2- tailed)	,414	,000	,000	,000		
		Pearson Correlation	,128	,726**	,572**	,549**	1	
		N	43	43	43	43	43	
	Obsesif Kompulsif Bozukluk	Sig. (2- tailed)	,832	,000	,001	,015	,002	
		Pearson Correlation	-,033	,567**	,505**	,369*	,456**	1
		N	43	43	43	43	43	43

*Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).** Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).**

Tablo 3.21 incelendiğinde, çocukların bağlanmaları ile anksiyete durumları arasındaki ilişkiye dair gerçekleştirilen Pearson Korelasyon Analizi bulgularına bakıldığında; çocuğun bağlanma puanları ile genel kaygı ($r=-,123$), sosyal kaygı ($r=-,086$), fiziksel yaralanma korkusu ($r=,128$), ayrılık kaygısı ($r=,128$) ve Obsesif Kompulsif Bozukluk ($r=-,033$) arasındaki çok zayıf düzeydeki ilişkilerin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>,05$). Analiz sonuçlarına göre, çocukların bağlanması ile anksiyete durumları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

TARTIŞMA

Demografik Özelliklere Göre Çocukların Bağlanma Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılması

Çocukların ve ebeveynlerin demografik özelliklerine göre çocukların bağlanma puanlarına farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular incelendiğinde çocukların bağlanma puan ortalamaları çocukların cinsiyetine, yaşına, kardeş sayısına, annelerinin yaşına, mesleğine, öğrenim düzeyine, babalarının yaşına, mesleğine, öğrenim düzeyine ve ebeveynlerinin birlikte yaşama durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Okul öncesi çocuklarda bağlanma ve cinsiyet değişkeninin yer aldığı çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kaymak (2015), okul öncesi çocuklarda bağlanma stillerinin sosyal davranışlara etkisini incelediği çalışmasında bağlanma stillerini çeşitli sosyo demografik değişkenler açısından ele almıştır. Çocuklardaki bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Geçin (2016) ve Yıldırım Kurtuluş (2016), çalışmalarında çocukların bağlanma stillerinin çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir. Dönmez (2019), analizlerinde çocuklardaki bağlanma örüntülerini cinsiyete göre incelenmiş ve anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığını görmüştür. Seven (2006) yaptığı çalışma sonucunda cinsiyet ile güvenli bağlanma arasında anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmiştir. Yine de bağlanma ortalamalarına bakıldığında kızların erkeklerden daha yüksek düzeyde bağlanma güvenliğine sahip olduklarını belirtmiştir.

Araştırma sonuçları literatürü destekler nitelikte olup literatürde cinsiyet değişkeninin çocukların bağlanma biçimlerini etkilediği çalışmalara da rastlanmıştır. Görgü (2015), çocuklarda bağlanma biçiminin cinsiyete göre farklılaştığını belirtmiştir. İlhan Ildız (2016) araştırma sonucunda, çocukların bağlanma biçimlerinin cinsiyet değişkenine göre kızların lehine değiştiğini belirtmiştir. Mümüneoğlu (2023), okul öncesi dönem çocuklarda bağlanma biçimlerinin çocuğun cinsiyetinden

etkilendiğini belirtmiştir ve çalışmasında erkek çocukların 66'sının kız çocukların 42'sinin güvensiz bağlandıkları, erkek çocukların 43'ünün, kız çocukların ise 50'sinin güvenli bağlandıkları görülmüştür. Kız çocukları erkek çocuklara göre daha duygusal ve samimi bir yapıya sahiptirler. Çevrelerinden gelen desteği erkek çocuklarına göre daha rahatlıkla kabul edebilirler. Bundan dolayı kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha güvenli bağlanma geliştirdikleri düşünülebilir.

Bağlanma ile yaş değişkeninin bir arada ele alındığı çalışmalar da mevcuttur. Mutlu (2020) çalışmasındaki bir bulguya göre 66-72 aylık çocukların bağlanma puanlarının, 60-65 aylık çocuklardan daha fazla olduğu görülmüştür. Bağlanmayı doğrudan yaş ile kıyaslamak yerine gelişim düzeyine dikkat edilebilir.

Çocuklarda bağlanmanın kardeş sayısına göre değişip değişmediği merak konusudur. Geçin (2016), İlhan Ildız (2016) ve Yıldırım Kurtuluş (2016), çalışmalarında çocukların bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir. Çamurlu Keser (2006), çalışmasında Güvenli Bağlanma Ölçeğinden alınan puanların çocuk sayısı değişkeniyle korelasyonlarına bakmış ve çocukların bağlanma stilleri ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını görmüştür. Araştırma sonuçları literatürü destekler niteliktedir.

Kardeş sayısını tek başına bir faktör olarak ele almaktan ziyade doğum sırasının da bağlanmaya etki edeceği düşünülebilir. Ayrıca bebek ilk doğduğunda bakım veren ile tek başına bir bağ kuruyor olup diğer kardeşleri bu bağın dışında bırakmaktadır. Bu nedenle diğer kardeşlerin bu bağı etkilemediği düşünülebilir.

Bağlanma denince akla en başta çocuğun anne ve babası gelmektedir. Çocuğun bağlanmayı ele alırken anne babadan ayrı incelemek genel olarak mümkün olmamaktadır. Mümüneoğlu (2023), araştırmasında çocukların bağlanma stillerinin çocukların anne babaların yaşlarına göre değişmediğini belirtmiştir. Bağlanmada önemli olan anne ve baba ile çocuğun sağlıklı iletişim kurmasıdır ve bu iletişim yaşlara göre farklılaşmamaktadır. Kimi zaman yaşı genç anne babalar çocuklar ile daha yakın iletişim kurarken kimi zaman da daha olgun anne babalar çocuğa daha yakın olabilmektedir.

Literatürde genel olarak bağlanma ile anne babaların mesleği incelenmemiş olup anne babanın çalışıyor veya çalışmıyor olma durumuna bakıldığı görülmüştür. Geçin (2016), 5-6 yaş çocukların bağlanma durumları ile okula uyum düzeyleri

arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında bağlanma puanlarının anne çalışma durumuna göre değişmediğini belirtmiştir. Mümüneoğlu (2023), araştırmasında çocukların bağlanma stillerinin çocukların anne babanın çalışma durumuna göre değişmediğini belirtmiştir. Anne baba çocuğun yanında olduğu süre boyunca ona gerekli ilgiyi veriyorsa bağlanma çalışıyor olma durumundan etkilenmeyebilir.

Eğitimin önemi ülkemiz ve tüm dünya için ortadadır. Anne babaların eğitim durumunun çocuğun bağlanmasını etkileyip etkilemediğine bakıldığında çeşitli görüşlere ulaşılmıştır. Geçin (2016), İlhan Ildız (2016) ve Yıldırım Kurtuluş (2016) araştırmasında bağlanma biçimlerinin annelerin ve babaların öğrenim durumlarına göre değişmediğini belirtmiştir. Kaymak (2015) da yaptığı çalışmada çocuğun bağlanma stilleri ile annelerin ve babaların öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmiştir. İlgili çalışmalar araştırma bulgularımızı destekler nitelikte olup bağlanmanın yaşamın ilk yıllarında kurulan bir temel olması ve anne babanın eğitim düzeyinin sürekli değişebilir olması düşünceleri bu bulguları doğrulayabilir.

Bunun aksine anne baba eğitim durumunun çocukların bağlanma üzerinde etkili olduğunun saptandığı araştırmalar da mevcuttur. Seven (2006), çalışmasında anne ve babanın öğrenim durumları ile bağlanma güvenliği arasında anlamlı bir fark görüldüğünü belirtmiştir. Anne ve babaların öğrenim düzeyi arttıkça çocukların bağlanma güvenliği ortalamalarının da arttığını belirtmiştir. Gözübüyük (2020), baba öğrenim durumu yüksek olan çocukların bağlanma biçimlerinin diğerlerinin lehine anlamlı farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Bu araştırmaların farklı sonuçlar vermesinin nedeni ise anne babanın eğitim durumu doğrultusunda bilgilerini çocuğa aktarabilme noktasının önemi olabilir.

Çocuk ile ilgili en önemli kavramlardan biri olan aile kavramı bağlanma noktasında önemlidir. Çocuğun tek ebeveyne veya evli ebeveynlere sahip olmasının bağlanma ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Anne babadan birini kaybetmiş veya ebeveynlerden biri ile yaşayan çocuklarda bağlanma incelenmiştir.

Kaymak (2015), okul öncesi dönem bağlanma stillerinin sosyal davranışlara etkisini incelediği çalışmasında bağlanma stillerini çeşitli sosyo demografik değişkenler açısından ele almıştır. Çocuğun bağlanma stilleri ile anne-baba birliktelik durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bağlanmanın temellerinin atıldığı yaşta çocuk ebeveynlerin ayrılığını fark etmeyebilir veya üzerinde durmayabilir. Ayrıca bağlanma genelde tek bir kişi ile ilgili olabileceğinden farklı figürler çocuğun dikkatini çekmeyebilir. Araştırmamızın bulgularını destekleyen çalışmaların aksine tam ailede yaşama değişkeninin çocukların bağlanmaları üzerinde etkili olduğunu savunan çalışmalar da mevcuttur.

Mutlu (2020), çalışmasında tam ailede yaşayan çocukların, parçalanmış aileye sahip çocuklara göre daha fazla bağlanma puanı aldıklarını belirlemiştir. Parçalanmış aileye sahip ve tam aileye sahip çocukların buldukları grupta bağlanma puanı açısından anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmiştir. Tam ailede yaşayan çocukların kendini daha huzurlu ve güvenli hissetme olasılığı bu duruma etken olabilmektedir.

Bu araştırmadan farklı çıkan bulgu ile ilgili önemli olan diğer noktalar da vardır. Anne babaların ayrılma nedeni, ne zaman ayrıldıkları, çocuğu görme süreleri, çocuğun ayrılma olayına tanıklık etme faktörlerine göre çocuğun bağlanma puanı değişebilmektedir. Kimi zaman evli ebeveyne sahip çocuklar parçalanmış aileye sahip çocuklardan daha düşük bağlanma puanları alabilir. Önemli olan aile içerisindeki huzur olarak tanımlanabilmektedir.

Demografik Özelliklere Göre Çocukların Anksiyete Durumlarının Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılması

Çocukların ve ebeveynlerin demografik özelliklerine göre çocukların anksiyete durumlarının farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular incelendiğinde çocukların cinsiyetlerine göre çocukların anksiyete durumlarının sosyal kaygı boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Kızların sosyal kaygı puanları erkek çocuklarıkinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Yine çocukların anksiyetesinin fiziksel yaralanma korkusu boyutunda yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. 6 yaşındaki çocukların fiziksel yaralanma korkusu 5 yaşındaki çocuklardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukların anksiyete durumlarının kardeş sayılarına, çocukların annelerinin yaşlarına, çocukların babalarının yaşlarına, çocukların annelerinin mesleğine, çocukların babalarının mesleğine, annelerinin öğrenim düzeylerine, babalarının öğrenim düzeylerine, anne babalarının birlikte yaşama durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir.

Cinsiyet değişkeninin anksiyete üzerinde etkisinin olmadığını belirten çalışmalar da mevcuttur. Çiftçi Topaloğlu (2013), 4-5 yaşı çocuklarda kaygı puanlarının; cinsiyete anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Kar (2022), okul öncesi çocukların okula uyum düzeyleri ile kaygı durumları arasındaki ilişkinin incelemeyi amaçladığı araştırmasında, okul öncesi kaygı ölçeğinde cinsiyete göre anlamlı bir fark bulmamıştır. Bu çalışmaların farklı sonuç vermesinin nedeni karşı cinsler arasında anksiyete puanlarının yakın çıkması olabilir.

Farklı yaşlarda farklı durumlara farklı şekillerde ve düzeylerde kaygı gösterildiği düşünülmektedir. Araştırmada 6 yaşındaki çocukların fiziksel yaralanma korkusunun 5 yaşındaki çocuklara göre daha fazla olduğu görülmüştür. 6 yaş çocuklarında en çok fiziksel yaralanma korkusu görüldüğünden araştırma bu şekilde sonuç vermiş olabilir. Wang ve Zhao (2015) ve Kar (2022), küçük çocukların büyük çocuklara göre daha yüksek kaygı seviyeleri sergilediklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada çocukların yaşı gereği korku ve kaygının bilincinde oldukları düşünülebilir.

Demirhan (2022), çocukların kardeş sayısı ile çocukların sosyal kaygı ve fiziksel yaralanma korkusu düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı bulmuştur. 3 çocuk ve üzeri çocuklu ailede yaşayan çocuklarda sosyal kaygı ve fiziksel yaralanma korkusu düzeyinin daha fazla olduğunu belirtmiştir. Kalabalık ailelerde çocukla ilgilenme süresi az kardeşli ailelere göre daha sınırlı olduğu için çocuklar kaygı yaşayabilir.

Çiftçi Topaloğlu (2013), 4-5 yaş çocuklarda kaygı puanlarının; anne babanın eğitimine ve anne baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Bu değişkenler ile ilgili önemli olan anne baba yaşı, anne baba çalışma durumu, anne baba eğitim durumundan ziyade çocuk ile ne kadar süre ve ne kadar kalitede vakit geçirdikleri olabilir. Çocuk kendini ailesine ne kadar yakın ve güvende hissederse anksiyete geliştirme düzeyi o kadar azalabilecektir.

Anne baba eğitim ve çalışma durumu ile ilgili çalışmaların tam tersi yönünde sonuçlar da mevcuttur. Genç (2021), okul öncesi çocuklarının anksiyete, depresyon ve sosyal beceri düzeylerini annenin çalışma durumuna göre incelemeyi amaçlamıştır. Anne çalışma durumuyla çocuklardaki OKB arasında bir ilişki görmüştür. Annesi çalışmayan çocuklar, annesi çalışan çocuklara kıyasla daha fazla OKB sergilemişlerdir. Çalışmayan annelerin evde durdukça çocuğa baskı uygulayabileceği ve çocukta OKB durumunu etkileyebileceği düşünülebilir. Ebeveyn eğitim durumu ile

OKB ve yaygın anksiyete arasında anlamlı ilişki görmüştür. Ebeveynlerin çocuk ile geçirdiği vakit azaldıkça iletişimlerinin de azaldığı ve bu durumun da anksiyeteye yol açtığı düşünülebilir.

Bağlanma ve Anksiyete Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulguların Tartışılması

Çocukların bağlanmaları ile anksiyete durumları arasındaki ilişkiye dair gerçekleştirilen araştırmaların bulgularında genel kaygı, sosyal kaygı, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık kaygısı ve Obsesif Kompulsif Bozukluk arasında ilişkiler olmadığı görülmektedir.

Demirhan (2022) çocukların cinsiyetinin bağlanma stilleri yönünden kızların lehine etkilediğini düşünmektedir. Demirhan (2022) çalışması, bu araştırmanın bulgularından farklılık göstermektedir.

Wang ve Zhao (2015), küçük çocukların genel kaygı durumlarının büyük çocuklara göre daha fazla olduğunu belirtmiştir. Wang ve Zhao (2015) çalışmasının aksine, bu araştırmada büyük çocukların sosyal kaygı düzeyi küçük çocuklara göre daha fazla bulunmuştur.

Bu araştırmanın sonuçlarında literatürden farklı çıkan bulguların yanı sıra literatürü destekleyen bulgular da verilmiştir. Sonuçların farklı çıkmasının nedeni bağlanma ve anksiyetenin çevreden bağımsız olmaması ve her çocukta ebeveyn model olma yolu da eklendiğinde farklı şekillerde ve zamanlarda görülebilesidir.

Çocuklarda anksiyete gelişiminde; okul ile ilgili olumsuz yaşantılar, kardeş doğumu, bir yakının ölümü ve çocuğun anne ya da babasının uzun süre evden ayrı kalması gibi olumsuz yaşantıların da etkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın bulgularına paralel olarak aynı kültürde yapılmış iki araştırmada da benzer sonuçlar çıkmıştır. Dağlar (2016) ve Demirhan (2022) tarafından yapılan araştırmada da benzer şekilde annelerin toplam bağlanma düzeyi ile çocukların toplam okul öncesi anksiyete durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Dağlar (2016) ile araştırmanın benzer bulgulara sahip olması çalışmaların aynı ilde yapılmış olması ile ilgili olabilmektedir. Demirhan (2022) araştırmasında Şahin (2020) tarafından Türkçeye uyarlanan Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Ebeveyn Formu) kullandığı için benzer noktalara odaklanıp benzer bulgulara rastlanmıştır. Ayrıca her iki araştırmanın da çalışma grubu yaşı (3-5

yaş), bu araştırmada kullanılan çalışma grubu yaşına (5-6 yaş) yakın olduğundan benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Literatür incelendiğinde, araştırma bulgularının aksine bağlanma ile anksiyete arasında ilişkiler saptandığı görülmüştür. Kerns ve Brumariu (2014) ise güvenli bağlanma sağlayamayan çocukların duygularını düzenlemede ve akranlarıyla iletişim kurmada zorluk yaşama olasılığının daha fazla olduğunu ve bu durumun da anksiyeteye daha fazla katkıda bulunabileceğini belirtmişlerdir. Onlara göre bağlanma stili anksiyeteyi doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkilemektedir.

Teze (2016) negatif bağlanan çocuklarda ve annesi çalışmayan çocuklarda, yalnız kalma ve terk edilme korkusu puan ortalamalarının diğer bağlanma stiline sahip çocuklara göre anlamlı düzeyde farklı çıktığını belirtmiştir. Annesi çalışmayan çocuklarda terk edilme korkusu puan ortalaması daha fazla çıkmıştır. Bunun nedeni olarak çocuğun anneyi sürekli yanında görmesi ve anneden ayrı kalmaya alışkın olmaması gösterilebilir. Annesi çalışan çocuklar ise anneden bir süre ayrı kalmaya alışkındır ve annenin işe gidip sonrasında geleceğini bilmektedirler.

Atış Akyol (2020), bağlanma ile kaygı arasında negatif düşük düzeyde bir ilişki olduğunu bulmuştur. Bu bilgiye göre güvensiz bağlanan çocuklar güvenli bağlanan çocuklara göre daha kaygılı, güvenli bağlanan çocuklar ise güvensiz bağlanan çocuklara göre daha az kaygılıdır. Çalışmaya katılan çocukların yaş sınırlarının 60-71 ay olması araştırmadan farklı bulgular elde edilmesine neden olabilmektedir.

Ural vd. (2015), 5 yaş çocuklarında bağlanma stilleri ile kaygı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre güvenli bağlanma türüne sahip çocuklarda güvensiz bağlanma türüne sahip çocuklara göre kaygı düzeyleri daha az çıkmıştır. Güvenli bağlanan çocukların kendilerine daha fazla güven duyması ve anksiyete durumlarının düşük olması bu duruma etken olarak gösterilebilir.

Bu araştırmada literatürden farklı olarak çocukların bağlanmaları ile anksiyeteleri arasında ilişki çıkmaması çalışılan örneklem grubu, sayısı, örneklemin seçilme yöntemi ile ilgili olabilir. Farklı ve daha fazla sayıda örneklem grubu ile çalışmalar yapılması bu konuda farklı sonuçlar verebilir. Ayrıca çocuklarda hem bağlanma ve hem de kaygı düzeyini ölçmek çocukların anlık durumlarına göre değişkenlik gösterebilmektedir. Özellikle kaygıyı ölçmek çok daha zordur ve uzun süreli ve farklı yöntemlere ve testlere ihtiyaç duyulabilmektedir.

Bu anlamda daha uzun soluklu ve farklı ölçme araçları ile bağlanma ve anksiyete arasında ilişkiye bakılabilir.

SONUÇ

5-6 yaşlarındaki çocukların bağlanma ve anksiyete puanlarının ebeveynlerin ve çocukların demografik özelliklerine anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığına bakılan ve bağlanma ile anksiyete arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Çocukların bağlanma puan ortalamaları çocukların cinsiyetine, yaşına, kardeş sayısına, annelerinin yaşına, mesleğine, öğrenim düzeyine, babalarının yaşına, mesleğine, öğrenim düzeyine ve ebeveynlerinin birlikte yaşama durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Çocukların anksiyete durumları çocukların ve ebeveynlerin demografik özelliklerine göre incelenmiştir. Analiz sonucuna göre, çocukların cinsiyetlerine göre çocukların anksiyete durumları sosyal kaygı boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Kızların sosyal kaygı puanları erkek çocuklarıkinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Yine çocukların anksiyetenin fiziksel yaralanma korkusu boyutunda yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. 6 yaşındaki çocukların fiziksel yaralanma korkusu 5 yaşındaki çocuklardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukların anksiyete durumlarının kardeş sayılarına, çocukların annelerinin yaşlarına, çocukların babalarının yaşlarına, çocukların annelerinin mesleğine, çocukların babalarının mesleğine, annelerinin öğrenim düzeylerine, babalarının öğrenim düzeylerine, anne babalarının birlikte yaşama durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir.

Çocukların bağlanmaları ile anksiyete durumları arasındaki ilişkiye dair gerçekleştirilen araştırmaların bulgularında puanları ile genel kaygı, sosyal kaygı, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık kaygısı ve Obsesif Kompulsif Bozukluk arasında ilişkiler olmadığı görülmektedir.

ÖNERİLER

Çalışmaya katılan çocuklar ile ileride de bir çalışma yapılarak yordama kısmına bakılabilir.

Anksiyete türlerinden yalnızca biri seçilerek bağlanma ile ilişkisine sırayla bakılabilir.

Araştırma farklı illerde gerçekleştirilip iller arası karşılaştırmalar yapılabilir.

Bağlanma ve anksiyete olan ilişkiyi etkileyecek diğer değişkenlere bakmak açısından demografik değişkenler arttırılabilir.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M. D. (1969). Object Relations, Dependency, and Attachment: A Theoretical Review of the Infant-Mother Relationship. *Child Development*, 40, 969-1025. <http://dx.doi.org/10.2307/1127008>

Ainsworth, M. D., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Ainsworth, M. D. (1979). Attachment as related to mother-infant interaction. In Rosenblatt, J. S., Hinde, R. A., Beer, C., & Busnel, M. (Eds.), *Advances in the Study of Behavior* (Vol.9, pp. 1-51). New York: Academic Press.

Akburak, M. (2017). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Akran ve Öğretmen Etkileşimlerinin Bağlanma Stilleri Açısından Değerlendirilmesi* (Tez No. 468222) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi].

Akpakır, Z. (2020). *5-6 Yaşındaki Çocukların Benlik Kavramı ve Bağlanma Türleri ile Annelerinin Psikolojik İyi Oluşu ve Benlik Kuramı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 619925) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].

Akseki, E. (2017). *60 Ay ve Üzeri Eğitim Alan Okul Öncesi Çocukların Bağlanma Stillерinin, Ahlaki ve Sosyal Kural Algısı ve Sosyal Davranışları ile İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 461545) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].

Akyol, A. N. (2020). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Bağlanma ile Sosyal Yetkinlik, Kaygı, Öfke ve Öz-Kontrol Değişkenlerinde Akran İlişkilerinin Aracı Rolü* (Tez No. 633846) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi].

Algan, A. G. (2021). *Okul Öncesi Çocuklarında Bağlanma Temsilleri ile Annelerin Duyarlılığı, Zihin Yönelimi ve Çocukların Mizacı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Tez No. 701413) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi].

Almazova, O. V., Veraksa, A. N., Bukhalenkova, D. A., Dontsov, A. I., Zotova, O. Y., & Perelygina, E. B. (2017). *Development Features Of Preschool Children With Different Anxiety Levels*. In S. B. Malykh, & E. V. Nikulchev (Eds.), *Psychology and Education - ICPE 2017*, vol 33. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences (pp. 8-17). Future Academy.

Altuğ, D. (2004). *Çocukluktan Yaşlılığa Kendilik Değeri*. Ankara: Haberal Eğitim Vakfı.

Arslan, B. (2010). *Gebelerde Anksiyete ve Depresyonla İlişkili Sosyodemografik Özellikler* (Tez No. 267238) [Doktora tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].

Bannister, D. (1985). The free-floating concept of anxiety. In E. Karas (Ed.), *Current issues in clinical psychology* (Volume 2, pp. 227-238). New York: Plenum Press.

Barlow, D. H. (2002). *Anxiety and its disorders: the nature and treatment anxiety and panic*. (2.basım). New York: Guilford Press.

Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244.

Berk, L. E. (2015). *Bebekler ve Çocuklar Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa* (Çev. Ed.: Nesrin Işıkoğlu Erdoğan). Ankara: Nobel.

Berksun, O.E. (2003). *Anksiyete ve Anksiyete Bozuklukları* (2. Baskı). İstanbul: Turgut Yayıncılık.

Bolattekin, A. (2014). *Anne Babanın Bağlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 375374) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].

Bora, A. (2019). *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Kaygıları ile Ebeveynlerinin Kaygıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Tez No. 556143) [Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi].

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Vol. 1: Attachment*. London, UK: Hogarth Press and Institute of Psycho-Analysis.

Bowlby, J. (1979). Psychoanalysis as Art and Science. *International Review of Psycho-Analysis*, 6, 3-14.

Bowlby, J. (1982). *Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment* (2. Basım). New York: Basic Books.

Bowlby, J. (2012). *Bağlanma ve Kaybetme 1, Bağlanma*. (T. V. Soylu, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.759>

Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Burkovic, Y. (2018). *Sosyal Fobi - Görünen ve Görünmeyen Yüzleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. Basım). Pegem Akademi Yayınları.

Cassidy, J. (1988). Child-mother attachment and the self in six-year-olds. *Child Development*, 59(1), 121-134.

Cassidy, J. (1999). The nature of the child's ties. J. Cassidy, & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 3-20). New York, NY: Guilford Press.

Crittenden, P. M. (1992). Quality of attachment in the preschool years. *Development and Psychopathology*, 4, 209-241. DOI: 10.1017/S0954579400000110

Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çamurlu Keser, C. (2006). *Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi* (Tez No. 204417) [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi].

Çetinkaya, B. (2017). *Sevdiğinizize Bağlı Mısınız, Bağımlı Mısınız? Bağlanma Kuramı*. (3. Basım). Ankara: Pegem Akademi.

Dağlar, K. (2016). *Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Belirtileri ile Annelerinin Bağlanma Biçimleri ve Ayrılık Anksiyeteleri Arasındaki İlişki* (Tez No. 425054) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi].

Demirdağ, M. F. (2017). Bağlanma Teorisi'nin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 76-90.

Demirhan, A. N. (2022). *Annelerin Bağlanma Stilleri ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Anksiyete Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 752999) [Yüksek lisans tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi].

Derdiyok, Z. S. (2022). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kaygı Durumlarının Ebeveyn Duygu Sosyalleştirme Davranışları Açısından İncelenmesi* (Tez No. 749008) [Yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi].

Dikmen, D. (2022). *3-6 Yaş Çocukların Kaygıları ile Annelerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 752957) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi].

Dinçer, G. N. (2019). *6 Yaş Çocuklarında Bağlanma Figürleriyle Kurulan Bağlanma Stilleri ile Oyun Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 567798) [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi].

Direk, S. (2021). *3-6 Yaş Arası Okul Öncesi Çocukların Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık ve Kaygı Düzeyleri ile Annelerinin Kapsayıcı İşlev Düzeyi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Tez No. 669429) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi].

Diriöz, M. (2010). *Ayrılma Kaygısı İçin Yapılandırılmış Klinik Görüşme, Çocukluk ve Yetişkin Ayrılma Kaygısı Ölçeklerinin Geçerlilik ve Güvenirliği* (Tez No. 266980) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].

Dönmez, S. (2019). *Anaokulu Öğrencilerinde Ayrılma Kaygısının Aile Ortamı, Annenin Sürekli Kaygısı ve Anne-Çocuk Bağlanma Örüntüleri Açısından İncelenmesi* (Tez No. 645144) [Yüksek lisans tezi, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi].

Dursun, S. S. (2001). *Çocuk Bakımı ve Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Düz, L. (2021). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bağlanma Örüntüleri ve Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi* (Tez No. 666536) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi].

Eraslan, Ş. (2020). *3-6 Yaş Çocuklarının Ebeveynlerine Bağlanma Stilleri: Tek ve Evli Ebeveynlerin Karşılaştırılması* (Tez No. 646417) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi].

Erbay, Ş. & Beydoğan, H. Ö. (2017). Eğitimcilerin Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 246-260.

Evirgen Geniş, N. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.

Evirgen G. N., ve Gözün Kahraman, Ö., (2018). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2446-2454. doi: 10.17218/hititsosbil.41745

France, R. and Robson, M. (1997). *Cognitive Behavioural Therapy in Primary Care: a practical guide*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Freud, S. (1994). *Introduction to Psychoanalysis (Psikanalize Giriş Dersleri)*. Çeviren: Budak S, 1. baskı, Öteki Yayınevi, Ankara. (Orijinal yayın tarihi, 1917).

Geçtan, E. (1974). Varoluşçu psikolojinin temel ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 7(1), 14-17.

Geçtan, E. (1981). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Hür-Yayın.

Genç, M. (2021). *Annesi Çalışan ve Çalışmayan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Anksiyete, Depresyon ve Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi* (Tez No. 682115) [Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi].

Geniş, N. E. (2017). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Bağlanma ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 489915) [Yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi].

Görgü, E. (2015). *Okula Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Bağlanma Biçimleri ve Sosyal Davranışları ile Annelerinin Bağlanma Biçimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 381742) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi].

Günay, G. Y. (2019). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bağlanma Stilinin Ebeveyn Duygu Dışa Vurumu ve Dürtüselliği ile İlişkisi* (Tez No. 599633) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi].

Güner, M. G. (2021). *Annelerin Kişilik Özellikleri ile Okul Öncesi Çocuklardaki Anksiyete Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Tez No. 693793) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].

Gözübüyük, A. (2020). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Motivasyon Düzeyleri ile Baba-Çocuk İlişkisi ve Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 610543) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].

İldız, G. İ. (2016). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bağlanma Durumlarının İncelenmesi* (Tez No. 418133) [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi].

İşık, E. ve Taner, Y. (2006). *Çocuk, Ergen ve Erişkinlerde Anksiyete Bozuklukları*. İstanbul: Golden Print Yayınevi.

İşık, İ. (2019). *6 Yaşında Bağlanma Durumları Güvenli ve Güvensiz Olarak Tespit Edilen Çocukların 19 Yaşında Sosyal Durumlarının İncelenmesi* (Tez No. 582333) [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi].

Kar, H. M. (2022). *Okul Öncesi Çocukların Okula Uyumlarının Kaygı ile İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 764617) [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi].

- Karasar, N.** (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, E.** (2020). *Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Duygu Düzenleme Becerileri ile Çocuklarının Kaygı Düzeyi ve Duygu İfade Biçimleri Arasındaki İlişki* (Tez No. 696759) [Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi].
- Kaymak, P.** (2015). *Okul Öncesi Dönem Bağlanma Stillerinin Sosyal Davranışlara Etkisinin İncelenmesi* (Tez No. 418282) [Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi].
- Kerns, K. A., & Brumariu, L. E.** (2014). Is insecure parent-child attachment a risk factor for the development of anxiety in childhood or adolescence? *Child Development Perspectives*, 8(1), 12-17.
- Köknel, Ö.** (1988). *Zorlanan İnsan*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 138s.
- Kurtuluş, H. Y.** (2016). *Okul Öncesi Kuruma Devam Eden 4-5 Yaş Grubu Öğrencilerin Benlik Kavramı ve Bağlanma Stillerinin Anne Davranışları Açısından İncelenmesi* (Tez No. 435408) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].
- Laible, D. J., & Thompson, R. A.** (1998). Attachment and emotional understanding in preschool children. *Developmental Psychology*, 34(5), 1038-1045. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.34.5.1038>
- Leahy, R.L., & Holland, S.J.** (2009). *Depresyon ve anksiyete bozukluklarında tedavi planları ve girişimleri*. S. Aslan, H. Türkçapar, E. Köroğlu (Çev. Ed.), Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
- Ledoux, J.** (1996). *The Emotional Brain: The Mysterious Underpinnings of Emotional Life*. New York: Simon and Schuster.
- Lorenz, K. E.** (1957). Der Kumpan in der Umwelt des Vogels [The nature of instinct]. In C. H. Shiller (Ed.), *Instinctive behavior* (pp. 129–175). New York, NY: International Universities Press.
- Malmo, Robert B.** (1975) Motivation and Affective Arousal Comprehensive Textbook of Psychiatry, *The Williams and Wilkins Company*, Baltimore, 296-610s
- McKillup, S.** (2012). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists (Second edition)*. United States: Cambridge University Press.
- Moss, E., Cyr, C., Bureau, J.-F., Tarabulsy, G. M., & Dubois-Comtois, K.** (2005). Stability of Attachment During the Preschool Period. *Developmental Psychology*, 41(5), 773–783. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.5.773>

Mowrer, O. H. (1947). On the dual nature of learning—a reinterpretation of conditioning and problem solving. *Harvard Educational Review*, 17, 102–148.

Mowrer, O. H. (1960). *Learning Theory and Behavior*. New York, NY: Wiley. <https://doi.org/10.1037/10802-000>

Mutlu, S. (2020). *Parçalanmış ve Tam Ailelerde Yaşayan 60-72 Aylık Çocukların Bağlanma Biçimleri ve Bakış Açısı Alma Becerilerinin İncelenmesi: Çankırı Örneği* (Tez No. 634123) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi].

Mümüneoğlu, H. (2023). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bakış Açısı Alma Becerileri ve Sosyal Duygusal Gelişimleri ile Bağlanma Biçimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Tez No. 793754) [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].

Öksüz, A. (2020). *4-6 Yaş Arasındaki Çocuklarda Öz Düzenleme Becerileri ile Kaygı Arasındaki İlişki* (Tez No. 637909). [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi].

Önder, M. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aile Eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 377-386.

Önder, S. (2016). *5-6 Yaş Çocukların Bağlanma Stilllerinin Akran İlişkilerine Etkisi*. (Tez No. 450108) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].

Öngider, N. (2013). Bilişsel Davranışçı Terapinin Boşanma Sonrasında Kadınların Depresyon, Anksiyete ve Yalnızlık Semptomlarında Etkinliği: Bir Pilot Çalışma. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 147-155.

Özalp, A. (2005). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Özdemir, R. (2019). *3-6 Yaş Arası Çocukların Duygu Düzenlemesi, Anksiyete Düzeyleri ve Tercih Ettikleri Oyun Davranışlarının İncelenmesi* (Tez No. 601582) [Yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi].

Özen, S. (2020). *Anksiyete*. İstanbul: Siyah Beyaz Yayıncılık.

Özer, K. (1990). *Sınav ve Sınanma Kaygısı*. İstanbul: Varlık Yayınları.

Özkan, K. (2019). *Okul Öncesi Eğitimine Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Bağlanma ve Anne-Baba-Çocuk İlişkisi* (Tez No. 578055) [Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi].

Özpoyraz, N. (1998). *Anksiyete Bozuklukları*. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Ders Notları Kitabı.

Öztürk, E. C. (2018). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aile İşlevleri ile Duygu Düzenleme Becerileri ve Bağlanma Arasındaki İlişki* (Tez No. 523176) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi].

Öztürk, F. D. (2019). *Okul Öncesi 4-6 Yaş Grubu Çocukların Bağlanma Stilleri ile Sosyal Beceri Düzeyi ve Oyun Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 560478) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].

Öztürk, M. O., Uluşahin, A. (2011). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.

Özyurt, E. Y. (2018). *Okul Öncesi Çocuklarda Yeme Davranışlarının Bağlanma Örüntüleri ile İlişkisi* (Tez No. 530434) [Uzmanlık tezi, Kocaeli Üniversitesi].

Pekdoğan, S. (2011). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş-altı yaş çocuklardaki sosyal becerilerin bazı özellikler açısından incelenmesi (Elazığ ili örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.

Pierrehumbert, B., Santelices, M. P., Ibáñez, M., Alberdi, M., Ongari, B., Roskam, I., Stievenart, M., Spencer, R., Fresno Rodríguez, A., & Borghini, A. (2009). Gender and Attachment Representations in the Preschool Years: Comparisons Between Five Countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(4), 543–566. <https://doi.org/10.1177/0022022109335181>

Rank, O. (1993). *The trauma of birth*. New York: Dover.

Roth, T. W. (2012). *Anksiyete Terapisi*. I. Yalom (Çev.). Tanısal değerlendirme (s. 31-39). İstanbul: Prestij Yayınları.

Russell, J. & Jarvis, M. (2002). *Key ideas in psychology*. Cheltenham, Nelson Thornes.

Sadock, B. J., Sadock, V. (2007). *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Çeviren: AYDIN H, BOZKURT A, cilt 3, Güneş Kitapevi, Ankara, s: 2064-2087.

Sarıbaş, M. Ş. (2022). *Çocuk Evleri Sitesinde Kalan 4-6 Yaş Çocuklarına Verilen Duygu Düzenleme Eğitim Programı'nın Çocukların Duygu Düzenleme Becerilerine-Kaygı Düzeylerine ve Akran İlişkilerine Etkisi* (Tez No. 723866) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].

Savaşır, I., Soygüt, G. ve Kabakçı, E. (2003). (Ed). *Bilişsel Davranışçı Terapiler*. İçinde (17-46). Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.

Seven, S. (2006). *6 Yaş Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Tez No. 187684) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].

Seven, S., ve Aytar, A. G. (2010). Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri Ölçeği'nin Türk çocuklarına uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(1), 489-501.

Shamir Essakow, G., Ungerer, J. A. & Rapee, R. M. (2005). Attachment, behavioral inhibition, and anxiety in preschool children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 33(2), 131- 143.

Sharf, R. S. (2000). *Theories of Psychotherapy & Counseling: Concepts and Cases* (2. Baskı). ABD: Warsworth/Thomson Learning.

Sigelman, C. K, ve Rider, E. A. (2003). *Life - Span Human Development*. Australia: Thomson and Wadsworth.

Sirkeci, B. (2017). *Okul öncesi çocuklarının anksiyete belirtileri ile anne baba tutumu arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi.

Skolnick, A. (1986). *Early Attachment and Personal Relationship, Across The Life Course*. P. Baltes, R. Lerner &D. Featherman (Editors). Life-Span Development. Hillsdale, NJ: Earlbaum.

Şahin, G. (2015). *Okul Öncesi Çocukların Yürütücü İşlevlerinin ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Bağlanma Örüntüleri Açısından İncelenmesi* (Tez No. 422523) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi].

Şahin, H. (2020). Study of Adaptation of the Preschool Anxiety's Scale in Children to Turkish. *International Education Studies*, 13(9), 82-95.

Şahin, H. (2023). *Annelerin Duygu Sosyalleştirme Davranışları ile Okul Öncesi Dönemindeki Çocukların Bağlanma Stili, Duygu Düzenlemesi, Sosyal Yeterliği ve Mizacı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Tez No. 794307) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi].

Şensoy, P. (2022). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bağlanma Biçimlerinin Duygu Düzenleme ve Kişilerarası Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi* (Tez No. 766257) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Teze, S. (2016). *Annesi Çalışan 6 Yaş Çocukların Ayrılık Kaygısının Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi* (Tez No. 422504) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi].

Thompson, R.A. (2002). *Attachment theory and research. In Child and Adolescent Psychiatry*, 3rd Ed. (Ed M Lewis):164-172. Philadelphia, Lippincott Williams Wilkins.

Topaloğlu, Z. Ç. (2013). *4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri ile Anne-Babalarının Ebeveyn Öz Yeterliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Tez No. 357110) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi].

Tulpar, L. B. (2019). *4-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Bağlanma Stillerinin ve Duygu Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi* (Tez No. 543372) [Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi].

Tükel, R. (2006). *Anksiyete Bozuklukları*. Alkın T. (Ed.). Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları, Bilimsel Çalışma Birimleri Dizisi, 4(1): 41-143.

Türköz, Y. (2007). *Okul Öncesi Çocuklarda Bağlanma Örüntüsünün Kişilerarası Problem Çözme Ve Açık Bellek Süreçlerine Etkisi* (Tez No. 208057) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi].

Uluç, S. (2005). *Okul Öncesi Çocuklarda Benliğe İlişkin İnançlar, Kişilerarası Şemalar ve Bağlanma Temsilleri Arasındaki İlişki: Ebeveynlerin Kişilerarası Şemalarının ve Bağlanma Modellerinin Etkisi* (Tez No. 160222) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi].

Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K., & Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi (Uluslararası Katılımlı Kongre Kitabı). 589-598

Uzun, G. (2016). *5-6 Yaş Çocukların Bağlanma Durumları ile Okul Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 441371) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi].

Vicedo, M. (2010). The evolution of Harry Harlow: from the nature to the nurture of love. *History of Psychiatry*, 21(2), 1-16.

Wang, M., Zhao, J. (2015). Çinli Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Bozukluğu Belirtileri. *Çocuk Psikiyatrisi Hum Dev* 46, 158–166.

Waters, E., & Deane, K. E. (1985). Defining and assessing individual differences in attachment relationships: Q-methodology and the organization of behavior in infancy and early childhood. In I. Bretherton & E. Waters (Eds.), *Growing points of attachment theory and research. Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50 (1-2, Serial No. 209), 41-65.

Yalom, I. D. & Josselson, R. (2008). *Existential psychotherapy*. R. J. Corsini, D. Weddings (Ed.). Current Psychotherapies içinde. Australia: Brooks Cole.

Yerlioğlu, A. E. (2010). *The Relation of Attachment Security with Maternal Responsiveness and Child's Socioemotional Competence: Using the Attachment Q-Set with a Turkish Preschool Sample* (Tez No. 271072) [Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi].

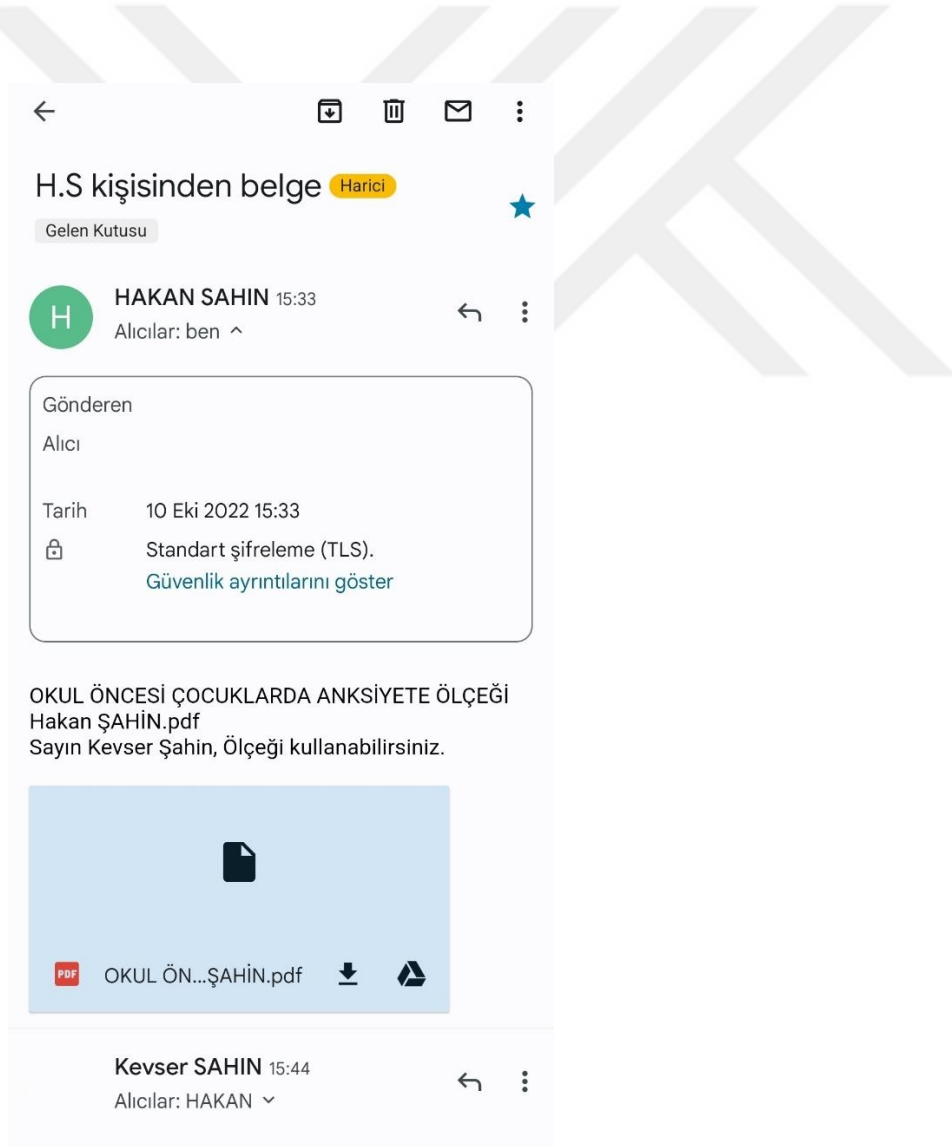
Yılmaz, İ. (2018). *Okul Öncesi Dönemde Çocukların Bağlanma Biçimi ile Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 486065) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi].

Yiğit, E. (2015). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bağlanma Örüntülerinin Davranış Problemleri ve Ebeveyndeki Psikopatolojik Belirtiler Açısından İncelenmesi* (Tez No. 410211) [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi].

Yurtseven, B. (2017). *Okul Öncesi Çocuklarda Bağlanma ve Saldırganlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No. 485563) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi].

EKLER

Ek-1. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Ebeveyn Formu) Kullanım İzni

Ek-2. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Ebeveyn Formu) Paylaşım İzni

 Kevser SAHIN 18:51
Alıcılar: HAKAN, hakansahin ^

Gönderen

Alıcı

Tarih 23 Eyl 2023 18:51
[Güvenlik ayrıntılarını göster](#)

Merhaba, ben Kevser ŞAHİN BULDAN. Tezimde kullanımı adına sizden öncesinde izin aldığım "Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği (Ebeveyn Formu)" için 'EKLER' kısmında paylaşmak adına izninizi talep ediyorum. Teşekkürler, iyi çalışmalar dilerim..

 Virüs yok www.avast.com

 HAKAN SAHIN 19:08
Alıcılar: ben v

Sayın Kevser Şahin Buldan, ölçeği tezinizin ekler kısmında paylaşabilirsiniz.
Hakan ŞAHİN

23 Eyl 2023 Cmt 18:51 tarihinde Kevser SAHIN

Ek-3. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Ebeveyn Formu)

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA ANKSİYETE (KAYGI) ÖLÇEĞİ (Ebeveyn Formu)

Spence, S. H., Rapee, R., McDonald, C., Ingram, M. (2001). Tarafından geliştirilen Okul Öncesi Anksiyete Ölçeği'nin (The Preschool Anxiety Scale) 3,4 ve 5 yaş gruplarına göre geniş bir Türk örnekleminde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Hakan ŞAHİN (2020) tarafından alana katkı sağlaması amacıyla yapılmıştır.

Ölçek 3,4 ve 5 yaş çocuklarının ebeveyn görüşlerine göre Genel kaygı, Sosyal kaygı, Fiziksel yaralanma korkusu, Ayrılma kaygısı, Obsesif kompulsif bozukluk, Travma sonrası stres bozukluğunu ölçmektedir.

Aşağıda çocuklarla ilgili bazı ifadeler bulunmaktadır. Her bir ifade için sizin çocuğunuzu en iyi tanımlayan cevabı işaretleyiniz. Lütfen bütün ifadelere, bazı ifadeler sizin çocuğunuza uygun görünmüyorsa bile, cevap veriniz.

4: Çok sıklıkla doğru 3:Sıklıkla doğru 2: Bazen doğru 1: Nadiren doğru 0: Hiç doğru değil

CÜMLELER:	Hiç Doğru	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sıklıkla
	Değil	Doğru	Doğru	Doğru	Doğru
	0	1	2	3	4
1. Endişesini gidermekte zorluk çeker.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
2. Diğer insanların önünde bir şeyler yaparken şaşşal ya da gültünç gözükeceğinden endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Yaptığı şeyleri, doğru mu yaptım diye sürekli kontrol eder. (ör, kapıyı kapattım, musluğu kapattım diye)	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Endişelerinden dolayı gergin, sinirli ve huzursuzdur.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Yetişkinlerden (örneğin kreş veya anaokulu öğretmeninden, okuldaki personelden) yardım istemekten korkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Siz yanında olmadan uyuyamaz ya da ev dışında bir yerde uyumak istemez.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Yüksekten korkar. (yüksek yerler)	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Endişelerinden dolayı uyumakta zorlanır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Gün içinde ellerini sık sık yıkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Kalabalık veya kapalı yerlerden korkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Tanımadığı insanlarla tanışmaktan veya konuşmaktan çekinir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
12. Anne babasının başına kötü bir şey gelecek diye endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Gök gürtültüsünden korkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Günün büyük bir kısmını değişik şeyler hakkında endişelenerek geçirir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Sınıf önünde konuşmaktan korkar (okul öncesi grubu ör, göster ve anlat)	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
16. Kendisine kötü bir şeyler olacağından (örn. kaybolmak veya kaçırılmak gibi) ve sizi bir daha göremeyeceğinden endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
17. Yüzmekten tedirgin olur.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Kötü şeylerin olmaması için her şey yerli yerinde olmalıdır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Başkalarının önünde utanç verici bir şeyler yapacağından endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ...

CÜMLELER:	Hiç Doğru Değil	Nadiren Doğru	Bazen Doğru	Sıklıkla Doğru	Çok Sıklıkla Doğru
	0	1	2	3	4
20. Böceklerden ve/veya örtümceklere korkar	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
21. Tekrar tekrar aklına gelen kötü ve/veya saçma düşünceleri ya da hayalleri vardır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
22. Anaokuluna veya bakıcıya bırakılacağından (Orada Unutulacağından) endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
23. Yaşlılarıyla oynamaktan ve onların etkinliklerine katılmaktan korkar	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
24. Köpeklerden korkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
25. Anne babasından ayrı kalacağına dair kötü rüyalar görür.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
26. Karanlıktan korkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
27. Bazı şeyleri düşünmenin (Ör. Sayıları, kelimeleri) kötü şeylerin olmasını önleyeceğini inanır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
28. Gerektiği hallerde bile rahatlatılmak ister.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
29. Çocuğunuz şimdiye kadar gerçekten kötü veya travmatik bir şey yaşad mı (ör. Ciddi kaza, bir aile ferдинin/dostunun ölümü, saldırı, soygun, doğal felaket vb.)	EVET	HAYIR			
Lütfen çocuğunuzun yaşadığı olayı kısaca belirtiniz.					
Eğer 29. soruyu HAYIR olarak cevapladıysanız, lütfen 30-34. soruları cevaplamayınız. Eğer 29. soruyu EVET olarak cevapladıysanız aşağıdaki soruları cevaplayınız.					
Aşağıdaki ifadeler çocuğunuzun olaydan sonraki davranışlarına uyuyor mu?					
30. Olayla ilgili kötü rüyalar ya da kabuslar görür.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
31. Olayı hatırlar, kaygı ve sıkıntı yaşar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
32. Olay hatırlatıldığında kaygı ve sıkıntı yaşar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
33. Birden bire sanki o kötü olayı bir daha yaşıyormuş gibi davranır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
34. Olay hatırlatıldığı zaman korkuya bağlı bedensel belirtiler gösterir (ömeğin terleme, titreme, kalp çarpıntısı).	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)

**Ek-4. TOBAH (Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri) Eğitimi
Eğitim Sertifikası**

FSMSEM

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

EĞİTİM SERTİFİKASI

“KEVSER ŞAHİN”

FSMVÜ SÜREKLİ EĞİTİM MERKEZİ tarafından gerçekleştirilen 6 saat
“TOBAH (Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri) Eğitimi”
tamamlayarak bu belgeyi almaya hak kazanmıştır.

İSMAIL ÖZ
Sürekli Eğitim Merkezi Müdürü

BARKOD NO: UN_041054330404456545960

KİMLİK NO:

TANZİM TARİHİ: 23.06.2022

“Bu belgenin doğruluğu <https://www.turkiye.gov.tr/beige-dogrulama> adresinde veya mobil cihazınıza yükleyebileceğiniz e-Devlet Kapsi'na ait Barkodlu Beige Doğrulama uygulaması vasıtası ile üstteki karekod okutulularak kontrol edilebilir.”

 e-İmzalıdır

Ek-5. TOBAH Hikâyeler

Hikâye 1

-Erkek çocuk annesine okulda bir hediye yapar. Onu beraberinde eve getirir ve annesine verir. Bana, hediyeğin ne olduğunu ve hediyeği annesine verdiğinde annesinin ne yaptığını anlatan bir hikâyeye anlat. (Sonraki teşvik: o neye benziyor? Anne ona, bundan daha iyi nasıl olabilirdi mi yoksa ondan çok hoşlandığını mı söyledi. Anne onunla ne yaptı? Bu durumda çocuk neler hissetti? Sevimli miydi yoksa pek sevimli sayılmaz mıydı? Anne neler hissetmiş olabilir?)

Hikâye 2

-Anne yemek odası masasında oturuyor. Küçük çocuk yaklaşarak “üzgünüm anne” der. Bana çocuğun bunu söylemesine neyin neden olduğuna ve annenin sonrasında ne yaptığını dair bir hikâyeye anlatır mısın? (Sonraki teşvik: bu onun hatası mı? İyi bir çocuk olduğunu mu hissediyor? Anne neler hissediyor? Olan şey hiç tekrarlandı mı? Annesi onu sevmeyi bırakır mı yoksa ne olursa olsun sevmeye devam mı eder?)

Hikâye 3

-Küçük çocuk doğum gününde anne ve babasının verdiği bir bisiklete sahiptir. Bu bisikleti evin önündeki avluda saklamaktadır. Bir gün dışarı gider ve yabancı bir çocuk görür. Daha önce hiç konuşmadığı bu çocuk karşı sokakta onun bisikletine binmektedir. Birileri onun bisikletini çalmıştır. Bana daha sonra ne olduğuyla ilgili bir hikâyeye anlatır mısın? Sonraki teşvik yönlendirici sorular: bisikletin çalınması çocuğun hatası mı? İyi çocuk olsaydı bunlar olmayacaktı diye mi hissediyor? Onu geri almadan önce neler hissetti? Onu geri almasaydı neler yapacaktı. (Eğer çocuk annesinden bahs etmediyse “annesine gitseydi daha iyi olur muydu?” Diye sorun.)

Hikâye 4

-Şimdi akşam yemeği vakti. Çocuk onlar zorladıklarında bir şey yemekten hoşlanmıyor. Hikâyeyi bitirin. (Hikâyeye bağlı sonraki teşvik: Daha sonra ne oldu? Çocuk nasıl hisseder? Onun probleminde ona yardım edebilecek kimse var mı? Kim? Anne ne yapar? Anne nasıl hisseder? Annesi onu sevmeyi bırakır mı yoksa ne olursa olsun sevmeye devam mı eder?)

Hikâye 5

-Erkek/kız çocuk oturma odasında oturuyor. Bu gece çocuk mutsuz ve huzursuz. Televizyonda çok sevdiği bir program var (Teşvik: Ne var?) ama uyumak zorunda. (Teşvik: Neden uyumak zorunda?) Annesi geliyor. Bana sonra ne olduğunu anlatır mısın? (Sonraki teşvik: Sonra ne oldu? Çocuk daha sonra ne hisseder? Onun problemini çözmek için ona yardım eden kimse var mı? Kim? Anne ne yapar? Anne ne hisseder? Annesi onu sevmeyi bırakır mı yoksa ne olursa olsun sevmeye devam mı eder?)

Hikâye 6

-Gece yarısı ve herkes uykuda. Küçük çocuğun kız kardeşi geceyi bir arkadaşıyla geçirmek için dışarı çıktığından küçük çocuk odasında yalnız. Beklenmedik bir çok gürültü geliyor. Çocuk uyanıyor. Çok karanlık. Daha sonra ne oluyor? Sonra: çocuk ne hisseder? Onu koruyacak kimse var mı? Kim? Ses sizce neydi? Anne ne yapar? Kimse yaralanır mı? Kardeşi geri gelmezse ne yapacak? (Eğer çocuk annesinden bahs etmediyse “Çocuk annesine giderse daha iyi olur mu?” diye sorun.)

Ek-6. Demografik Bilgi Formu

Çocuğun:	ANNE	BABA
Adı:	Adı:	Adı:
Soyadı:	Soyadı:	Soyadı:
Doğum Tarihi:	Yaş:	Yaşı:
Cinsiyeti	Mesleği:	Mesleği:
Kardeş sayısı	Öğrenim Düzeyi:	Öğrenim Düzeyi:
Kardeş sırası		

Formu dolduran Veli: Anne () Baba () Anne ve Baba birlikte ()

Aşağıdaki soruları cevaplamanız elde edilen verilerin yorumlanmasında destekleyici olacaktır.

1. Anne ve Baba birlikte yaşıyor () Anne-baba ayrı () Ebeveynlerden biri hayatta değil ()
2. (Anne-baba ayrıysa cevaplandırın) çocuk kaç yaşında iken ayrılık gerçekleşti (.....)
3. Doğumu takip eden ilk yıl içinde bebekle en çok kim ilgilendi? Anne () Baba () anneanne/babaanne () bakıcı () diğer (lütfen belirtin)
4. Çocukla bedensel temas derecenizi belirtin:
Anne: hiç () nadiren () az () normal () sıklıkla () Çok sık ()
Baba: hiç () nadiren () az () normal () sıklıkla () Çok sık ()
5. Çocukla ilişki biçiminiz:
Anne: çoğunlukla negatif () bazen negatif () pozitif () çoğunlukla pozitif ()
Baba: çoğunlukla negatif () bazen negatif () pozitif () çoğunlukla pozitif ()
6. Çocuğunuz korkulu bir olay karşısında ilk olarak kime sığınır?
Anne () Baba () Bakıcı () Diğer (lütfen belirtin)
7. Siz sıkıntılı olduğunuzda çocuğunuz size yaklaşır mı?
Anne: evet () bazen () Nadiren () hayır ()
Baba: evet () bazen () Nadiren () hayır ()

Elde edilecek verilerin bilimsel amaç taşıyan genel ortalama ve diğer istatistiksel çalışmalarda isim belirtilmeden kullanılmasında bir sakınca yoktur.

İmza:

Ek-7. Bağlanma Rapor Örneği

RAPOR ÖRNEğİ

<i>Çocuğun:</i>	<i>Uygulayıcının</i>	<i>Uygulama :</i>	<i>Raporlaştırıcının</i>
Adı:	Adı:	Uygulama yeri:	Adı:
Soyadı:	Soyadı:	Uygulama süresi:	Soyadı:
Doğum Tarihi: Cinsiyeti	Unvanı		Unvanı:

Hikayelere göre Puan Dağılımı

Hikayeler	Puan					Kategori
	1	2	3	4	5	
1	()	()	()	()	(x)	
2	()	()	()	(x)	()	
3	()	()	()	()	(x)	
4	()	()	()	(x)	()	
5	()	()	()	(x)	()	
6	()	()	()	()	(x)	

Güven Düzeyi

Bağlanma Biçimi

Güvenli/açık	Kaçınma	Negatif
(x)	()	()

Destek önerileri:

1.